

088384

182571805F

RGN-HSRC

**SENTRUM VIR BIBLIOTEEK- EN
INLIGTINGSDIENSTE
CENTRE FOR LIBRARY AND
INFORMATION SERVICES**

VERVALDATUM/DATE DUE

IBL / ML

35 MAR 1992

TERUG

1929933866

001.3072068 HSRC FPI 11

* 2 8 6 7 8 3 *

286783

**Aankoop en verbruik
van vars groente en vrugte
deur institusies in die RSA**

RGN-Reeks: Varsprodukte-ondersoek

Reeksredakteur: Sieg Marx

GEPUBLISEERDE TITELS

1. **Prysvorming by die bemerking van vars vrugte en vars groente in die Republiek van Suid-Afrika.** D S Langley, J van Zyl.
2. **Distribusie van vars vrugte en vars groente in die Republiek van Suid-Afrika.** J A de Villiers, J G van Deventer.
3. **Riglyne vir die uitbreiding, opgradering, verskuiwing en sluiting van bestaande marke, asook die vestiging van nuwe marke.** D B J van Rensburg.
4. **Standardisation of the grading, packaging, labelling, inspection, pallatisation and control systems in the fresh produce industry in the Republic of South Africa.** M A Louw, P F Birkby, J J Steenekamp.
5. **Inligtingsaangeleenthede met betrekking tot die bemerking van varsprodukte in die Republiek van Suid-Afrika.** Buro vir Finansiële Analise, Universiteit van Pretoria.
6. **Inkomste- en kostestrukture van nasionale varsproduktemarke in die Republiek van Suid-Afrika** Buro vir Finansiële Analise, Universiteit van Pretoria.
7. **Bylae B van die verslag oor die inkomste- en kostestrukture van die nasionale varsproduktemarke in die Republiek van Suid-Afrika.**
8. **Inkomste- en kostestrukture van markagentskappe op die nasionale varsproduktemarke in die Republiek van Suid-Afrika.** Finansiële Analise, Universiteit van Pretoria.
9. **Eienaarskap van die nasionale varsproduktemarke in die Republiek van Suid-Afrika.** LHA-Bestuurskonsultante.
10. **Aankoop en verbruik van vars groente en vrugte deur private huishoudings in die metropolitaanse gebiede van die Republiek van Suid-Afrika.** J H Martins.
11. **Aankoop en verbruik van vars groente en vrugte deur institusies in die Republiek van Suid-Afrika.** J H Martins.
12. **Reklame-aangeleenthede met betrekking tot die bemerking van vars groente en vrugte in die Republiek van Suid-Afrika.** Departement Bedryfs- ekonomie, Universiteit van Pretoria.
13. **Laws, by-laws and regulations which apply to fresh produce markets and the marketing of fresh produce.** K Miller, R Hirschowitz.
14. **Funksionarisse, bestuurstelsels en bedryfsvoering op die nasionale varsproduktemarke in die Republiek van Suid-Afrika.** Buro vir Finansiële Analise, Universiteit van Pretoria.
15. **Hoofverslag: Bemerking van varsprodukte in die Republiek van Suid-Afrika.** Sieg Marx

**Aankoop en verbruik
van vars groente en vrugte
deur institusies in die RSA**

J. H. Martins

© Raad vir Geesteswetenskaplike Navorsing, 1991

Alle regte voorbehou.

Geen gedeelte van hierdie boek mag sonder skriftelike verloop van die uitgewer gereproduseer of in enige vorm of met enige elektroniese of meganiese middel weergegee word nie, hetsy deur fotokopiëring, plaat- of bandopname, vermikrofilming of inligtingsbewaring.

RGN BIBLIOTEK	
1991 9. 03.	
HSRC LIBRARY	
STANDKODE	AANWINSNOMMER
001.3072068	088384
HSRC-FPI II	

Uitgegee deur
RGN-Uitgewers
Privaatsak X41
Pretoria

Voorwoord

Die ondersoek na die bemerking van varsprodukte in die RSA het 'n wye terrein bestryk soos duidelik blyk uit die lys navorsingstemas wat op die binneblad van hierdie verslag verskyn.

Die hoofdoel van hierdie navorsing is om relevante en bruikbare inligting aan die beleidmakers en bedryfsvoerders beskikbaar te stel op grond waarvan hulle moontlik beter besluite in belang van die varsproduktebedryf kan neem.

Die belangrikste beginsels wat die ondersoek ten grondslag lê, is wetenskaplikheid en onpartydigheid. Verder is gopoo om diepgaande, demokratiese en aanbevelingsgerigte navorsing binne 'n relatief kort tydsbestek te doen.

Ten einde die doelwitte te bereik en die beginsels te verantwoord, is al die belanghebbendes by die varsproduktebedryf, te wete produsente, verbruikers, markeienaars, markbesture, markagente, groothandelaars, kleinhandelaars, die kettingwinkelgroepe, institusionele kopers, die informele sektor, bemerkingsrade en beurse, die sentrale en provinsiale owerhede, die georganiseerde handel, voerinstansies en verskaffers van landbou-insette deur middel van posopnames en/of groepbesprekings en/of persoonlike onderhoude by die ondersoek betrek.

Waar toepaslik, is bepaalde aspekte van die bemerking van varsprodukte in die RSA, ook in die lig van oorsese bemerkingspraktyke, in perspektief geplaas.

Dit word vertrou dat die inligting in hierdie verslag wat oor die "Aankoop en verbruik van vars groente en vrugte deur institusies in die RSA" handel, die betrokke bedryfsvoerders in staat sal stel om die regte dinge die eerste keer reg te doen en hulle besluite so te neem dat tydig, ekonomies en effektief aangepas kan word by die huidige en toekomstige geleenthede en bedreigings in die varsproduktebedryf.

Ten slotte 'n opregte dankwoord aan:

- Minister Jacob de Villiers, voormalige Minister van Landbou wat die ondersoek goedgekeur het en die fondse daarvoor bewillig het.
- Die Departement van Landbou en die Kommissie vir Varsproduktemarkte vir hulpverlening.

- ▣ Die Hoofkomitee en tien werkkomitees vir vakkundige en bedryfskundige bydraes.
- ▣ Instansies en individue uit die varsproduktebedryf vir finansiële bydraes.
- ▣ Die deelnemers aan die ondersoek vir inligting, voorstelle en standpunte.
- ▣ Die navorsers vir hulle taak.
- ▣ Mnr. Dave Langley vir vakkundige koördinerings.
- ▣ Mev. Elsa Geldenhuys vir administratiewe koördinerings.
- ▣ Die Raad vir Geesteswetenskaplike Navorsing en meer bepaald die divisie Menslike Hulpbronstrategie van die Groep: Menslike Hulpbronne vir verskaffing van 'n infrastruktuur.
- ▣ Die Topbestuur van die Universiteit van Pretoria wat toegestem het dat ek die ondersoek as navorsingsdirekteur kon lei.

SIEG MARX
Reeksredakteur

Maart 1991

Inhoud

Bladsy

Lys van figure	xi
Lys van tabelle in teks	xiii
Lys van tabelle in Bylae A	xv
1 Opsomming	1
1.1 Doel, omvang en metode van die studie	1
1.2 Aankope van vars en verwerkte groente en vrugte	1
1.3 Frekwensie en dag van aankope	2
1.4 Motiveringsfaktore by die aankoop van varsprodukte	2
1.5 Jaarlikse besteding	2
1.5.1 Vars groente volgens soort institusie	2
1.5.2 Vars vrugte volgens soort institusie	2
1.5.3 Vars, ingemaakte, bevrore en ontwaterde groente	3
1.5.4 Vars, ingemaakte, droë- en versuikerde vrugte	3
1.6 Plek van aankope	5
1.6.1 Jaarlikse besteding aan vars groente	5
1.6.2 Jaarlikse besteding aan vars vrugte	5
1.6.3 Redes vir aankope	6
1.7 Prysbeplanning	8
1.7.1 Metode	8
1.7.2 Prystermyne	8
1.8 Titel van besluitnemer	8
1.9 Gesondheidsaspekte van varsprodukte	8

1.10	Eienskappe van groot institusionele aankopers van vars- produkte	9
1.11	Algemene opmerkings	9
1.12	Aanbevelings	10
1.12.1	Produk	10
1.12.2	Prys	10
1.12.3	Distribusie	11
1.12.4	Kommunikasie	11
2	Doel, omvang en metode van die studie	13
2.1	Doel met die studie	13
2.2	Omvang van die studie.....	14
2.2.1	Produkte	14
2.2.2	Teikengroepe	14
2.3	Metode van die studie	16
2.3.1	Vraelys	16
2.3.2	Tydskuur van die opname	16
2.3.3	Metode van berekening	17
2.4	Betroubaarheid van die data	18
2.4.1	Steekproeffout	18
2.4.2	Steekproefverlies	18
2.4.3	Rapporteerfoute	19
2.4.4	Verwerkingsfoute	20
2.4.5	Steekproefraam	20
2.5	Validering	20
3	Resultate van die ondersoek	21
3.1	Inleiding	21
3.2	Aankope van vars en verwerkte groente en vrugte	21
3.2.1	Vars groente	22
3.2.2	Ingemaakte groente	22
3.2.3	Bevrore groente	22
3.2.4	Ontwaterde groente	22
3.2.5	Vars vrugte	22
3.2.6	Ingemaakte vrugte	23
3.2.7	Droë- en versuikerde vrugte	23
3.3	Frekwensie van aankope van varsprodukte	26
3.4	Dag van aankope van varsprodukte	26

3.5	Motiveringsfaktore by die aankoop van varsprodukte.....	26
3.5.1	Identifikasie van faktore	26
3.5.2	Relatiewe belangrikheid van faktore	26
3.5.3	Kwaliteitsbeheer in die Republiek van Suid-Afrika	30
3.6	Jaarlikse besteding aan vars en verwerkte groente en vrugte ...	32
3.6.1	Vars groente	32
3.6.2	Ingemaakte groente	32
3.6.3	Bevrore groente	32
3.6.4	Ontwaterde groente	35
3.6.5	Vars vrugte	35
3.6.6	Ingemaakte vrugte	35
3.6.7	Droë- en versuikerde vrugte	35
3.7	Plek van aankope	35
3.7.1	Varsproduktemark	35
3.7.2	Makelaars	39
3.7.3	Boere of produsente	39
3.7.4	Distribueerders en groothandelaars	39
3.7.5	Hipermarkte en kettingwinkels	39
3.7.6	Groentewinkels	39
3.7.7	Informele sektor	40
3.7.8	Ander aankoopplekke	40
3.8	Jaarlikse besteding aan varsprodukte volgens aankoopplek	40
3.8.1	Vars groente	40
3.8.2	Vars vrugte	41
3.8.3	Vars groente en vrugte	41
3.9	Prysbepaling	41
3.9.1	Metode van prysbepaling	41
3.9.2	Prystermyne	48
3.10	Titel van die besluitnemer oor die aankope van varsprodukte ...	51
3.11	Gesondheidsaspekte by die verbouing en behandeling van varsprodukte	52
3.12	Institusies volgens grootte en aankope	52
3.12.1	Indeling	52
3.12.2	Soort institusie	52
3.12.3	Verspreiding van institusies	54
3.12.4	Besteding aan varsprodukte	59
3.12.5	Motiveringsfaktore by die aankoop van vars groente	59
3.12.6	Plek van aankoop	60
3.12.7	Besteding by aankoopplekke	60
3.12.8	Metode van prysbepaling	60

3.13 Slotopmerkings	61
Bylae A	63
Bylae B	79
Bylae C	85

Lys van figure

<i>Figuur</i>	<i>Bladsy</i>
1.1 Totale jaarlikse besteding aan vars groente volgens soort institusie, 1989-90	3
1.2 Totale jaarlikse besteding aan vars vrugte volgens soort institusie, 1989-90	4
1.3 Totale jaarlikse besteding aan vars, ingemaakte, bevrore en ontwaterde groente, 1989-90	4
1.4 Totale jaarlikse besteding aan vars, ingemaakte en droë- en versuikerde vrugte, 1989-90	5
1.5 Totale jaarlikse besteding aan vars groente volgens aankoopplek, 1989-90	6
1.6 Totale jaarlikse besteding aan vars vrugte volgens aankoopplek, 1989-90	7

Lys van tabelle in teks

<i>Tabel</i>	<i>Bladsy</i>
Hoofstuk 2	
2.1 Universum en getal institusies ingesluit by die steekproef.....	15
2.2 Getal vraelyste uitgestuur en terugontvang volgens soort institusie	19
Hoofstuk 3	
3.1 Persentasie institusies wat vars en verwerkte groente en vrugte aankoop.....	23
3.2 Belangrikste redes vir die aankope van vars en verwerkte groente en vrugte volgens soort institusie.....	24
3.3 Frekwensie van aankope van varsprodukte volgens soort institusie	27
3.4 Dae waarop varsprodukte normaalweg gekoop word volgens soort institusie	28
3.5 Faktore in ag geneem by die aankoop van varsprodukte volgens soort institusie	29
3.6 Belangrikheidsindeks van faktore by die aankoop van varsprodukte volgens soort institsie	30
3.7 Totale jaarlikse besteding volgens soort produk en institusie, 1989-90.....	33
3.8 Institusies se aankoopplekke vir varsprodukte volgens soort institusie	36

3.9	Belangrikste redes vir aankope van varsprodukte by verskillende aankoopplekke volgens institusie.....	37
3.10	Totale jaarlikse besteding aan vars groente volgens aankoopplek en soort institusie, 1989-90.....	42
3.11	Totale jaarlikse besteding aan vars vrugte volgens aankoopplek en soort institusie, 1989-90.....	44
3.12	Totale jaarlikse besteding aan varsprodukte volgens aankoopplek en soort institusie, 1989-90.....	46
3.13	Metode van prysbepaling van varsprodukte volgens soort institusie	48
3.14	Geldige prystermyne volgens soort ooreenkoms en institusie.....	49
3.15	Titel van besluitnemer oor die aankoop van varsprodukte volgens soort institusie	53
3.16	Verbouings- en behandelingsaspekte van varsprodukte waarvoor inliging verlang word volgens soort institusie.....	55
3.17	Eienskappe van institusies volgens grootte van aankope van varsprodukte	57

Lys van tabelle in Bylae A

Tabel

Bladsy

Redes vir die aankope van die verskillende soorte groente en vrugte

A1	Redes vir aankope van vars groente volgens soort institusie	64
A2	Redes vir aankope van ingemaakte groente volgens soort institusie	65
A3	Redes vir aankope van bevrore groente volgens soort institusie	66
A4	Redes vir aankope van ontwaterde groente volgens soort institusie	67
A5	Redes vir aankope van vars vrugte volgens soort institusie	68
A6	Redes vir aankope van ingemaakte vrugte volgens soort institusie	69
A7	Redes vir aankope van droë-/versuikerde vrugte volgens soort institusie	70

Redes vir die aankope van varsprodukte by die verskillende aankoopplekke

A8	Redes vir aankope van varsprodukte by varsproduktemarkte volgens soort institusie	71
A9	Redes vir aankope van varsprodukte by makelaars volgens soort institusie	72
A10	Redes vir aankope van varsprodukte direk vanaf boere of produsente volgens soort institusie	73

A11	Redes vir aankope van varsprodukte by distribueerders en groothandelaars volgens soort institusie	74
A12	Redes vir aankope van varsprodukte by hipermarkte en kettingwinkels volgens soort institusie	75
A13	Redes vir aankope van varsprodukte by groentewinkels volgens soort institusie	76
A14	Redes vir aankope van varsprodukte by die informele sektor volgens soort institusie	77
A15	Redes vir aankope van varsprodukte by ander plekke volgens soort institusie	78

Opsomming

1.1 DOEL, OMVANG EN METODE VAN DIE STUDIE

Die doel met die studie is om institusies in die RSA se besteding aan, houdings tenoor en gebruike by die aankoop van vars groente en vrugte te bepaal. 'n Institusie is 'n instelling of onderneming wat gratis of teen betaling voorbereide etes aan mense verskaf. Institusies wat by die studie ingesluit is, is nywerheidshostelle en -kantiene, mynhostelle en -kantiene, koshuise, hotelle, hospitale, tehuise en sentrums, verversingsinstellings en die owerheidsektor. Die studie handel hoofsaaklik oor vars groente en vrugte maar enkele vrae oor ingemaakte groente en vrugte, bevrore groente, ontwaterde groente en droë- en versuikerde vrugte, is ook in die vraelys ingesluit.

Die primêre inligting is by wyse van 'n posopname deur die Buro vir Marknavorsing (BVM) by 'n steekproef van 7 264 institusies ingesamel. Ongeveer 41% (2 973 respondente) van die steekproefelemente het tot 15 Junie 1990 voltooide vraelyste teruggestuur.

1.2 AANKOPE VAN VARS EN VERWERKTE GROENTE EN VRUGTE

- Vars groente word deur bykans alle institusies aangekoop vir gebruik in maaltye en/of geregte en/of gebak, omdat dit hoë voedingswaarde het en die prys redelik is.
- Verwerkte groente word deur minder institusies gekoop. Heelwat meer institusies koop eerder bevrore as ingemaakte groente, terwyl relatief min institusies ontwaterde groente koop. Verwerkte groente word hoofsaaklik gekoop omdat dit tybesparend is, in noodgevalle gebruik kan word en wanneer vars groente nie bekombaar is nie.

Opsomming

- ▣ Vars vrugte word die minste deur nywerheidshostelle en -kantiene (52,2%) gekoop terwyl meer as 95% van die koshuise, hospitale en tehuse, en sentrums dit koop. Dit word gekoop vir gebruik by maaltye, in geregte en gebak, omdat dit 'n hoë voedingswaarde het, om gesondheids- en smaakredes en omdat dit relatief goedkoop is.
- ▣ Verwerkte vrugte wat uit ingemaakte en droë- en versuikerde vrugte bestaan, word veral deur hotelle, hospitale, koshuise en tehuse en sentrums gekoop. Afgesien van gebruik in maaltye en/of geregte en/of gebak, word ingelegde vrugte gekoop omdat dit tydbesparend, en droë- en versuikerde vrugte omdat dit gesond is.

1.3 FREKWENSIE EN DAG VAN AANKOPE

- ▣ Institusies koop varsprodukte, veral vars groente, baie gereeld aan. Relatief baie institusies koop daaglik of twee of drie keer per week terwyl relatief min institusies met langer tussenpose as 'n week varsprodukte koop.
- ▣ Alle weekdae is belangrik vir aankope terwyl veral sommige van die hotelle en verversingsinstellings ook op Saterdag en selfs Sondag varsprodukte koop.

1.4 MOTIVERINGSFAKTORE BY DIE AANKOOP VAN VARSPRODUKTE

- ▣ Kwaliteit is die belangrikste faktor by alle soorte institusies gevolg deur prys, deurlopende voorsiening, verskeidenheid en hoeveelheid.
- ▣ Kwaliteitstandaarde in die RSA is onder verdenking omdat dit na bewering by die gehalte van die oes aangepas word en dus nie altyd dieselfde is nie.

1.5 JAARLIKSE BESTEDING

1.5.1 Vars groente volgens soort institusie

Figuur 1.1 toon die totale jaarlikse besteding aan vars groente volgens soort institusie vir 1989–1990. Verversingsinstellings het net meer as 'n kwart (25,2%) van die R119,0 miljoen bestee. Na verversingsinstellings volg hotelle (19,8%) en nywerheidshostelle en -kantiene (15,5%) terwyl nywerheidshostelle en -kantiene (4,8%) se bydrae die laagste was.

1.5.2 Vars vrugte volgens soort institusie

Figuur 1.2 toon die totale jaarlikse besteding aan vars vrugte volgens soort institusie vir 1989–1990. Hotelle was verantwoordelik vir die grootste aandeel (24,3%) in die totale besteding van R46,1 miljoen aan vars vrugte gevolg deur hospitale (16,6%) en verversingsinstellings (16,3%). 'n

Vergelyking van figuur 1.2 met figuur 1.1 toon enkele verskuiwings in die rangorde van die institusies. So is verversingsinstellings die grootste kopers van vars groente (figuur 1.1) terwyl hulle die derde grootste is by vars vrugte (figuur 1.2).

1.5.3 Vars, ingemaakte, bevrore en ontwaterde groente

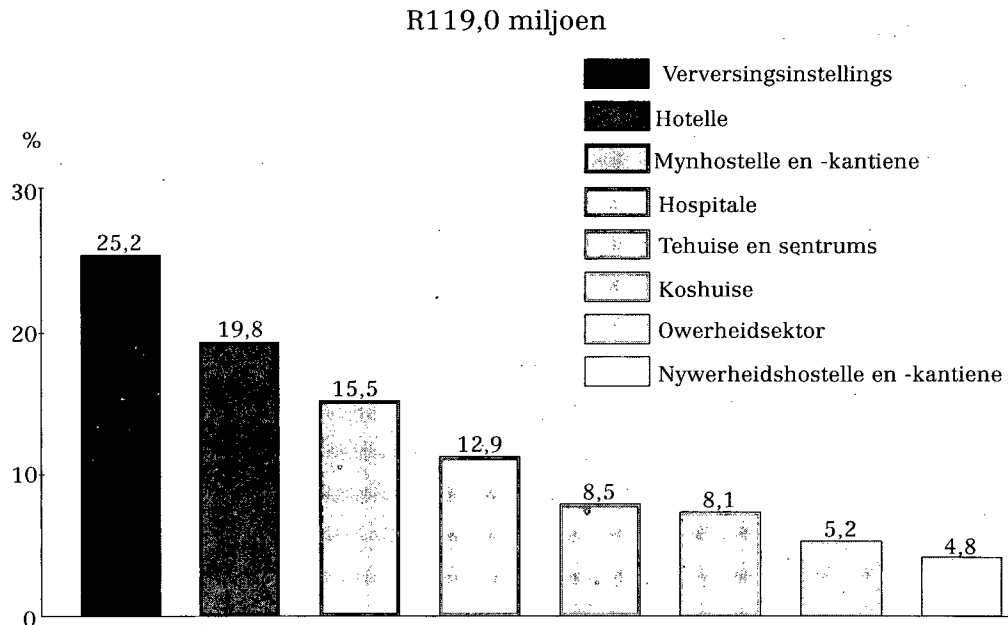
Figuur 1.3 toon die totale jaarlikse besteding aan vars, ingemaakte, bevrore en ontwaterde groente vir 1989–1990. Die besteding aan vars groente maak 72,7% uit van die totale besteding van R163,6 miljoen. Bevrore groente se aandeel is 18,6%, ingemaakte groente 6,8% en ontwaterde groente 1,9%.

1.5.4 Vars, ingemaakte, droë- en versuikerde vrugte

Figuur 1.4 toon die totale jaarlikse besteding aan vars, ingemaakte, droë- en versuikerde vrugte vir 1989–90. Van die R63,2 miljoen wat bestee is, is 72,9% aan vars, 21,3% aan ingemaakte en 5,8% aan droë- en versuikerde vrugte bestee.

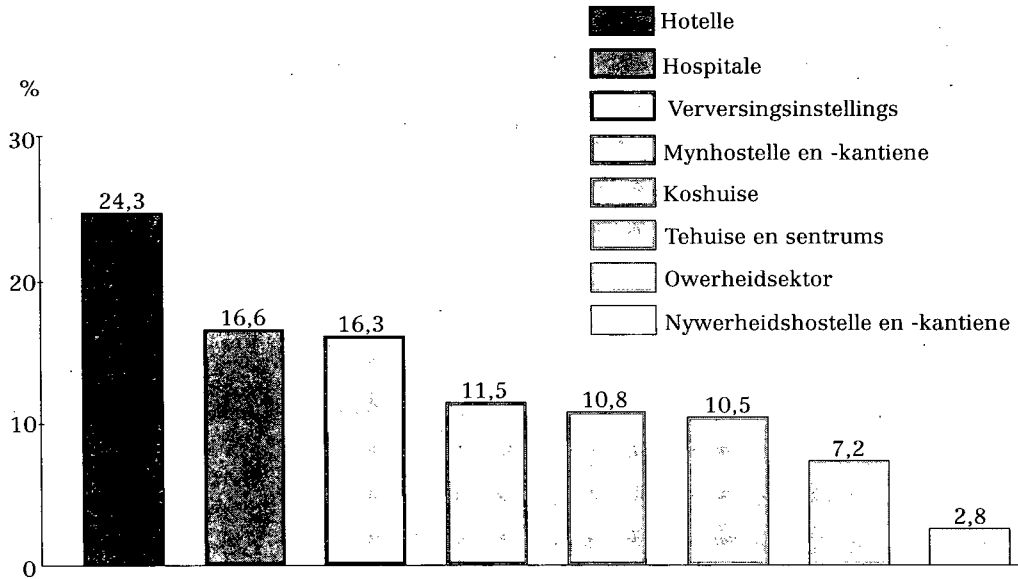
FIGUUR 1.1

Totale jaarlikse besteding aan vars groente volgens soort institusie, 1989–90

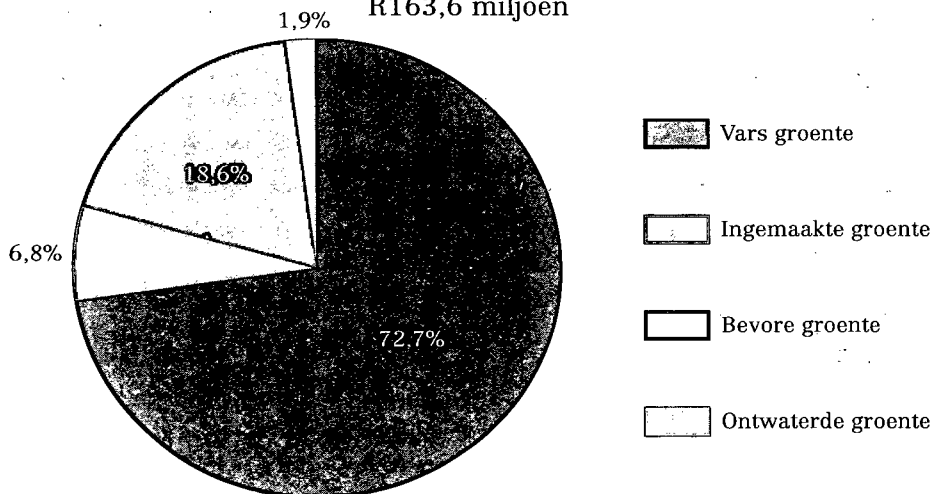
FIGUUR 1.2
Totale jaarlikse besteding aan vars vrugte volgens soort institusie,
1989-90

R46,1 miljoen

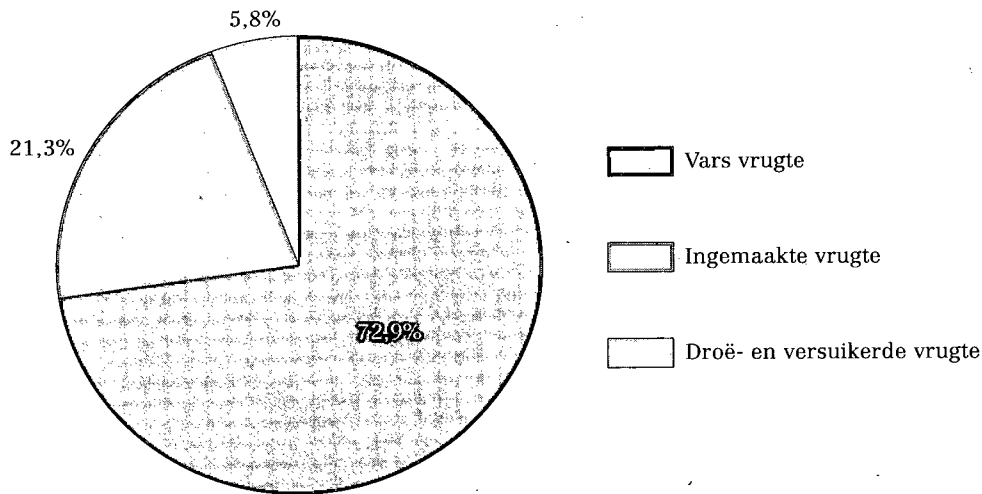
FIGUUR 1.3
Totale jaarlikse besteding aan vars, ingemaakte, bevore en ontwaterde
groente, 1989-90

R163,6 miljoen

FIGUUR 1.4
Totale jaarlikse besteding aan vars, ingemaakte en droë- en versuikerde vrugte, 1989-90

R63,2 miljoen

1.6 PLEK VAN AANKOPE

1.6.1 Jaarlikse besteding aan vars groente

Figuur 1.5 toon die totale jaarlikse besteding aan vars groente volgens aankoopplek vir 1989-90. Institusies koop meer as die helfte (50,6%) van hul vars groente by distribueerders en groothandelaars. Groentewinkels voorsien 'n verdere 26,7%, wat beteken dat die ander aankoopplekke gesamentlik minder as 'n kwart van die vars groente aan institusies verskaf. By 'ander' aankoopplekke in figuur 1.5 word hipermarkte en kettingwinkels, die informele sektor en ander verkoopplekke soos kafees ingesluit.

1.6.2 Jaarlikse besteding aan vars vrugte

Figuur 1.6 toon die jaarlikse besteding aan vars vrugte volgens aankoopplek vir 1989-90. Distribueerders en groothandelaars se aandeel (52,8%) in die voorsiening van vars vrugte aan institusies is selfs groter as hul aandeel (50,6%) in die voorsiening van vars groente. Groentewinkels se aandeel in die voorsiening van vars vrugte (23,8%) is laer as by vars groente (26,7%) terwyl die varsproduktemark se aandeel by vars vrugte (11,7%) hoër is as by vars groente (9,7%).

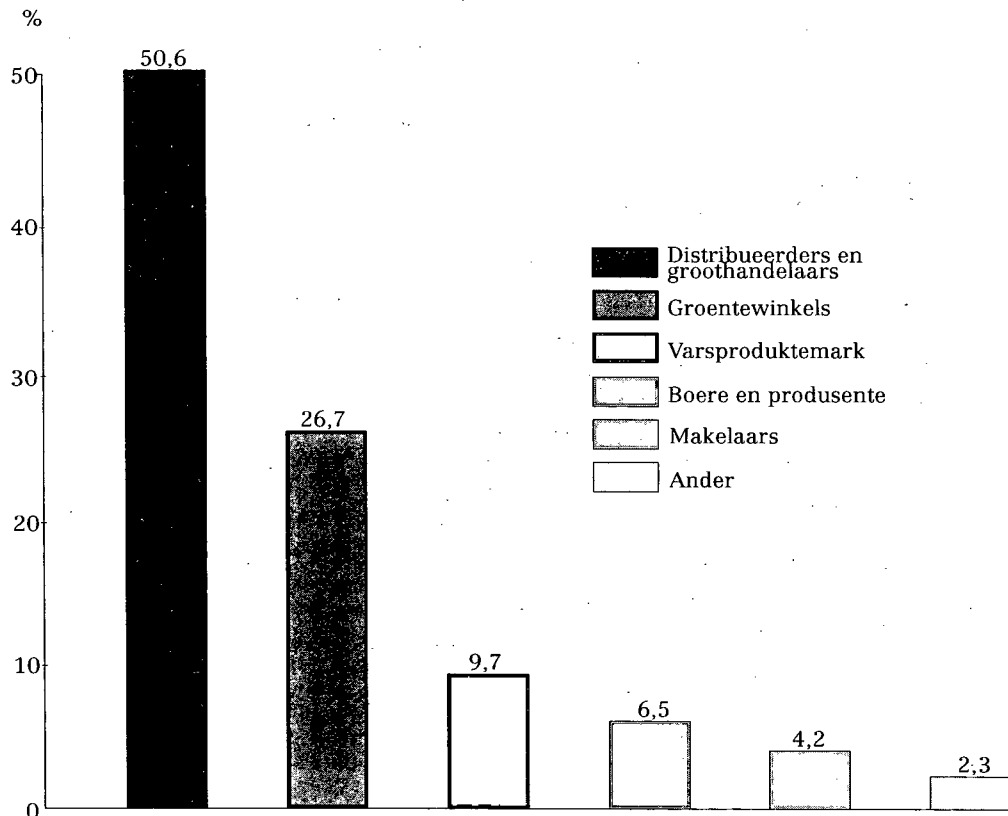
1.6.3 Redes vir aankope

- ▣ Die varsproduktemark word verkies om redes van die prys, varsheid, beskikbaarheid en kwaliteit van die produkte.
- ▣ Makelaars (dit is agente wat voorraad nie fisies hanteer nie, dit wil sê buitemarktransaksies doen) word verkies om redes van aflewering, kontrakte of tenders en beskikbaarheid van die produkte.
- ▣ Boere of produsente word verkies om redes van prys, beskikbaarheid, varsheid en kwaliteit van die produkte.

FIGUUR 1.5

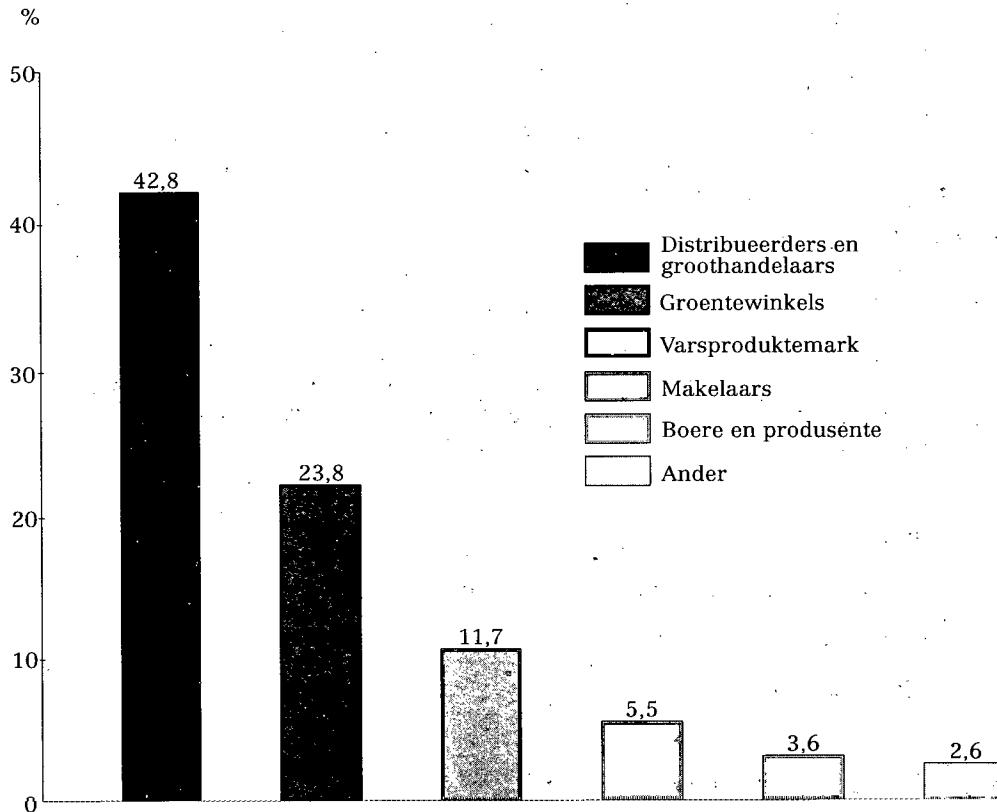
Totale jaarlikse besteding aan vars groente volgens aankoopplek, 1989-90

R119,0 miljoen

FIGUUR 1.6
Totale jaarlikse besteding aan vars vrugte volgens aankoopplek, 1989-90

R46,1 miljoen

- Distribueerders en groothandelaars word ondersteun vanweë kontrakte of tenders, prys, aflewering en besparing van tyd.
- Hipermarkte en kettingwinkels word besoek omdat dit tyd bespaar en in noodgevalle.
- Groentewinkels word verkies om redes van beskikbaarheid, tydbesparing, prys, aflewering en varsheid van produkte.
- Die informele sektor word ondersteun omdat dit tyd bespaar en in noodgevalle.

1.7 PRYSBEPALING

1.7.1 Metode

- ▣ Normale kleinhandelspryse word deur relatief baie institusies betaal. Net 18,8% van die mynhostelle en -kantiene betaal egter normale kleinhandelspryse, terwyl 54,2% van die tehuse en sentrums normale kleinhandelpryse betaal.
- ▣ Kontrakte waarvolgens op bepaalde pryse ooreengekom word, word deur 58,8% van die mynhostelle en -kantiene gesluit, terwyl net 3,6% van die hotelle sulke kontrakte sluit.
- ▣ Met die uitsondering van koshuise (22,3%) is die persentasie institusies wat tenders vir die lewering van varsprodukte vra, aansienlik kleiner as diegene wat kontraktuele ooreenkomste aangaan.
- ▣ Afgesien van mynhostelle en -kantiene en hospitale is die bepaling van spesiale pryse deur onderhandeling die metode wat relatief die meeste gebruik word. Die persentasie wissel van 17,6% by mynhostelle en -kantiene tot 53,9% by die verversingsinstellings.

1.7.2 Prystermyne

- ▣ By kontrakte is die algemeenste termyn een maand, 'n jaar, of langer.
- ▣ By tenders is 'n jaar of langer die gewildste termyn.
- ▣ Die algemeenste termyn waaroor onderhandel word, is 'n week.

1.8 TITEL VAN BESLUITNEMER

Die titel van die besluitnemer oor aankope van varsprodukte is in die geval van posversendings of posreklame belangrik. Uit die aard van die saak sal die titels volgens soort institusie verskil. Die ondersoek het egter getoon dat 'n hele reeks titels by elkeen van die verskillende soorte institusies gebruik word. Dit is net by koshuise waar meer as 30% van die respondente dieselfde titel, naamlik matrone, gebruik.

1.9 GESONDHEIDSASPEKTE VAN VARSPRODUKTE

Die persentasie institusies wat sê verbruikers behoort ingelig te word oor die verbouings- en behandelingsaspekte van varsprodukte wat 'n invloed kan hê op gesondheid, het van 38,8% by hotelle tot 61,5% by verversingsinstellings gewissel. Die algemeenste aspek waaroor verbruikers ingelig behoort te word, is die plaagdoders waarmee varsprodukte behandel word.

1.10 EIENSKAPPE VAN GROOT INSTITUSIONELE AANKOPERS VAN VARSPRODUKTE

- Die 24,8% institusies wat meer as R22 800 per jaar in 1989-90 aan varsprodukte bestee het is vir 84% en 82,8% van die totale institusionele besteding onderskeidelik aan vars groente en vars vrugte verantwoordelik.
- Alle soorte institusies val in die groottegroep, maar die grootste getal is hospitale (28,4%), verversingsinstellings (22,2%) en koshuise (12,4%).
- 'n Indeling van institusies volgens groottegroep toon dat die meerderheid (60,5%) van die mynhostelle en -kantene as groot gereken kan word terwyl 46,8% van die hospitale, 45,4% van die verversingsinstellings en 30,4% van hotelle in dié groep val.
- Die gemiddelde besteding per respondent wat in dié groep val is R90 558 aan vars groente en R35 608 aan vars vrugte.
- Prys en kwaliteit is belangrike faktore by alle institusies wat varsprodukte aankoop, maar deurlopende voorsiening dra meer gewig by die grootste aankopers as by die ander institusies.
- Institusies wat groot aankoop besoek alle afsetplekke van varsprodukte, maar gee aan distribueerders en groothandelaars (46,4% koop daar), groentewinkels (36,7%), boere en produsente (16,9%) en die varsprodukte-mark (13,2%) voorkeur.
- Institusies wat groot aankoop is verantwoordelik vir 92,2% van die totale verkope van varsprodukte deur distribueerders en groothandelaars aan alle institusies, 85,6% van die verkope deur boere en produsente, 84,2% van die verkope deur makelaars en 77,3% van die verkope by varsproduktemarkte.
- Die gemiddelde jaarlikse besteding in 1989-90 net deur die respondente wat daar koop, was R159 956 by distribueerders en groothandelaars, R94 656 by die varsproduktemark, R79 829 by makelaars en R69 210 by groentewinkels.
- Net 18,6% van die groep institusies betaal normale kleinhandelspryse terwyl 39,2% deur onderhandeling, 31,9% deur kontraktuele ooreenkomste en 10,3% deur tenders spesiale pryse beding.

1.11 ALGEMENE OPMERKINGS

Die private verbruiksbesteding aan varsprodukte deur die inwoners van die metropolitaanse gebiede van die RSA (uitsluitende die nasionale state) word op R218,1 miljoen per maand in 1990 geraam. Dit beteken 'n beraamde besteding van R2 617,2 miljoen per jaar. In 1975 was die marktaandeel van private verbruikers in die metropolitaanse gebiede van die RSA 60,3% van

die kontantbesteding aan vars groente en vrugte deur alle inwoners van die RSA en TBVC lande (Nel: 1980). Indien aanvaar word dat die opheffing van instromingsbeheer die bevolking in die metropolitaanse gebiede vinniger laat groei het as in die res van die land, en verder dat die mense oor die algemeen in die metropolitaanse gebiede meer welvarend is as in die ander gebiede, kan aanvaar word dat die markaandeel in die kontantbesteding aan varsprodukte in 1990 in die metropolitaanse gebiede hoër is as in 1975. Gestel die markaandeel is 65%, dan is die beraamde kontantbesteding aan varsprodukte deur private verbruikers in 1990 in die RSA en TBVC lande R4 026 miljoen. Vir die jaar 1989-90 is die totale kontantbesteding aan varsprodukte deur institusies R165,1 miljoen of slegs 4,1% van dié van private verbruikers. In massa verkoop sal die aandeel van institusies hoër as die 4,1% wees, omdat 'n groot persentasie van die aankope van institusies nie teen normale kleinhandelspryse geskied nie.

1.12 AANBEVELINGS

Aangesien die studie net 'n onderdeel is van 'n groter navorsingsprojek oor al die aspekte van die bemerking van varsprodukte, is die aanbevelings tot die bevindings van die kleiner studie beperk. Verdere uitbreiding en verfyning van die aanbevelings sal waarskynlik moontlik wees sodra die geheelbeeld na vore kom.

Die doel van die studie is om die institusionele verbruik van vars groente en vrugte in die RSA na te vors.

Die resultate van die studie, tesame met die resultate van die studie oor private verbruikers, behoort aan die varsproduktebedryfstak 'n duidelike beeld van die finale verbruikers van varsprodukte, asook die finale verbruikers van verwerkte groente en vrugte, te gee.

1.12.1 Produk

Verreweg die belangrikste vereiste wat institusies aan varsprodukte stel, is dat dit van goeie kwaliteit moet wees. Waar gradering plaasvind moet dieselfde standaard deurgaans geld. Institusies is oor die algemeen bekommerd oor die plaagdoders waarmee varsprodukte behandel word, en daar moet gewaak word teen die onoordeelkundige gebruik van plaagdoders en teen die ontketening van 'n openbare polemiekie daarvoor.

1.12.2 Prys

Naas kwaliteit is prys die belangrikste faktor by die aankoop van varsprodukte. Die belangrikste rede waarom vars groente en vrugte deur institusies gekoop word, is vir gebruik in maaltye en/of geregte en/of gebak. 'n Groot persentasie van die institusies is op die winsmotief ingestel en, indien die pryse van vars groente en/of vrugte relatief vinnig tot dié van ander voedsel styg, kan 'n mate van substitusie plaasvind.

1.12.3 Distribusie

Afgesien van die twee faktore, kwaliteit en prys, wat baie belangrik is by die aankoop van varsprodukte deur institusies, word daar ook 'n hoë premie op deurlopende voorsiening, veral deur die groter institusies, geplaas. Verspreiders van varsprodukte aan institusies moet nie net produkte van hoë kwaliteit deurlopend kan voorsien nie, maar ook bereid wees om ooreenkomste oor spesiale pryse aan te gaan. Dit wil voorkom asof distribueerders en groothandelaars grootliks aan hierdie vereistes voldoen, want hulle is die belangrikste verskaffers van varsprodukte aan institusies.

1.12.4 Kommunikasie

Met die ondersoek is bevind dat ongeveer een kwart van die institusies vir meer as 80% van die aankope van varsprodukte deur institusies verantwoordelik is. Persoonlike kontak met die institusies sal verseker dat die probleme wat hulle, asook ander institusies, moontlik ondervind vroegtydig geïdentifiseer en opgelos kan word.

BRON:

P.A. Nel. *Household expenditure on food in the Republics of South Africa, Transkei and Bophuthatswana, 1975*. Navorsingsverslag nr. 77, Buro vir Marknavorsing, Pretoria, 1980.

Doel, omvang en metode van die studie

2.1 DOEL MET DIE STUDIE

Groente en vrugte word verbou omdat dit 'n noodsaaklike bestanddeel van die menslike dieet uitmaak. Hierdie behoefte van die mens kan bevredig word deur vars groente en vrugte en/of verwerkte groente en vrugte (soos ingemaak, ontwater, gedroog en versuiker) en/of voorbereide maaltye aan te koop. Die finale vraag na vars groente en vrugte kan van die vraag van private verbruikers afgelei word. Drie marksegmente kan egter onderskei word: private verbruik, nywerheidsverbruik en institusionele verbruik van vars groente en vrugte.

Die hoofdoel van die studie is om die institusionele verbruik van vars groente en vrugte vas te stel.

Sekondêre doelwitte is om by institusionele verbruikers/kopers die volgende te bepaal:

- (a) Die besteding aan verwerkte groente en vrugte
- (b) Die redes vir die aankoop van vars en verwerkte groente en vrugte
- (c) Die aankooppatroon van vars groente en vrugte
- (d) Die besteding aan vars groente en vrugte by die verskillende aankoopplekke en die redes waarom daar gekoop word
- (e) Die faktore wat 'n rol speel by die aankoop van vars groente en vrugte
- (f) Die wyse waarop die pryse van varsprodukte vasgestel word
- (g) Gesondheidsaspekte waarvoor verbruikers ingelig behoort te word
- (h) Die titel van die persoon wat oor die aankoop van vars groente en vrugte besluit

Die inligting behoort die bemarker van vars groente en vrugte in staat stel om die behoeftes van dié marksegment beter te begryp en sy bemarkingstrategie daarvolgens aan te pas.

2.2 OMVANG VAN DIE STUDIE

2.2.1 Produkte

Die grootste gedeelte handel oor vars groente en vars vrugte as twee afsonderlike groepe produkte, met ander woorde daar word nie na die verskillende soorte vars groente en vrugte verwys nie. Enkele vrae in die vraelys het ook oor ingemaakte groente en vrugte, ontwaterde groente en droë- en versuikerde vrugte gehandel.

2.2.2 Teikengroepe

'n Institusie is 'n instelling of onderneming wat gratis of teen betaling voorbereide etes aan mense verskaf. Die verskillende soorte institusies wat ingesluit is by die studie en die beraamde getal in elke groep, word in tabel 2.1 getoon.

HOSTELLE EN KANTIENE

By gebrek aan 'n adreslys van vervaardigingsondernemings (hierna genoem nywerhede), myne en konstruksie-ondernemings met hostelle, kantiene of konstruksiekampe, is vraelyste aan alle nywerhede met 500+ werknemers, konstruksie-ondernemings met 400+ werknemers en aan alle myne gestuur. Verder is 'n sistematiese ewekansige steekproef van ongeveer 30% van die nywerhede met 100 tot 499 werknemers en konstruksie-ondernemings met 100 tot 399 werknemers getrek. Die ondernemings wat wel oor 'n hostel, kantiën of konstruksiekamp beskik, is versoek om die vraelys te voltooi, terwyl die ondernemings sonder die fasiliteite die vraelys bloot met 'n nota ter verduideliking en onvoltooid moes terugstuur.

KOSHUISE

Ongeveer 87% van alle koshuise aan opvoedkundige inrigtings is deur middel van 'n vraelys om inligting genader. Ewekansige steekproewe is uit elkeen van die adreslyste van die verskillende onderwysowerhede, asook universiteits- en technikonkoshuise getrek. Die onderwysowerhede wat toestemming vir die opnames verleen het, is die onderwysdepartemente van die vier provinsies wat ressorteer onder Administrasie: Volksraad, Departement van Onderwys en Opleiding, Departement van Onderwys en Kultuur van die Raad van Afgevaardigdes asook van die Raad van Verteenwoordigers. Private skole en onderwyskolleges se koshuise is ook by die opname ingesluit.

HOTELLE

Ongeveer elke derde (32,2%) van alle geregistreerde gegradeerde hotelle is deur middel van 'n sistematiese ewekansige steekproef geselekteer om deel te neem aan die opname.

TABEL 2.1
Universum en getal institusies ingesluit by die steekproef

Soort institusie	Universum	Steekproef	
		Getal	% van universum
Nywerheidshostelle en -kantiene*			
Nywerhede met 500+ werknemers	892	892	100,0
Nywerhede met 100–499 werknemers	2 446	726	29,7
Mynhostelle en -kantiene (alle myne)*	1 109	1 109	100,0
Konstruksiekampe en -kantiene*			
Konstruksieondernemings met 400+ werknemers	216	216	100,0
Konstruksieondernemings met 100–399 werknemers	616	172	27,9
Koshuise aan opvoedkundige inrigtings	753	657	87,3
Hotelle	1 321	426	32,2
Hospitale en verpleegsterstehuisse	679	587	86,5
Tehuisse en sentrums			
Ouetehuisse	553	488	88,2
Kinderhuisse	159	159	100,0
Rehabilitasiesentrums	171	171	100,0
Kleuter- en bewaarskole	1 424	728	51,1
Restourante en verversingsondernemings	933	933	100,0
Owerheidsektor	4	4	100,0
Totaal	11 276	7 268	65,5

*Ondernemings wat moontlik oor hostelle, kantiene en konstruksiekampe beskik.

HOSPITALE

Van die 679 hospitale is 86,5% versoek om 'n vraelys vir die hospitaal asook die verpleegsterstehuisse wat aan hulle gekoppel is, te voltooi.

TEHUISE EN SENTRUMS

Onder tehuisse en sentrums ressorteer ouetehuisse, kinderkamers, rehabilitasiesentrums en bewaar- en kleuterskole. Alle ouetehuisse waarvoor adresse beskikbaar is (88,2%), is by die opname ingesluit. Verder is alle kinderkamers en rehabilitasiesentrums om inligting genader. Onder die bewaar- en kleuterskole is 'n ewekansige steekproef van 51,1% getrek.

RESTOURANTE EN VERVERSINGSONDERNEMINGS

Alle restaurante en verversingsondernemings in die metropolitaanse gebiede wat in die Geel Bladsye voorkom, asook enkele ander adresse wat deur die hoofkantore van kettingverversingsondernemings verskaf is, is by die opname ingesluit. Geen sekondêre bronne kon opgespoor word om 'n aanduiding van die werklike universum te gee nie.

OWERHEIDSEKTOR

Die SA Polisie, SA Gevangenisdiens, Transnet en die Departement van Verdediging is by die studie ingesluit en word gesamentlik die Owerheidsektor genoem.

2.3 METODE VAN DIE STUDIE

Primêre inligting is deur middel van 'n posopname ingesamel. Telefoononderhoude is slegs gevoer in gevalle waar die inligting op die vraelyste onvolledig of onduidelik was.

2.3.1 Vraelys

'n Gestruktureerde vraelys is in samewerking met die navorsingsdirekteur opgestel en by 'n nywerheidshostel, koshuise (2), 'n hotel, 'n hospitaal, 'n ouetehuis en 'n restaurant getoets. Die nodige aanpassings is, na aanleiding van die resultate van die voortoetsing, gemaak.

Agt verskillende vraelyste is na gelang van die soort institusie in die opname gebruik. Al die vrae oor besteding aan vars groente en vrugte en die houdings, voorkeure en redes vir die aankoop daarvan, het in al die vraelyste dieselfde gebly. Die inleidende gedeelte van die vraelyste direk na die dekbrief verskil volgens die soort vraelys. Dit dien hoofsaaklik as filtervraag en/of om inligting vir die verheffing van die steekproefinligting tot landstotale te verskaf. Die vraelys in bylae C is aan hospitale gestuur.

2.3.2 Tydsduur van die opname

Vraelyste is gepos aan alle steekproefeenhede, behalwe bewaar- en kleuterskole, gedurende die twee weke ná 6 Februarie 1990. Sekere ondernemings het getoon dat hul aankope van vars groente en vrugte vir personeel se kinders in kleuterskole aansienlik was. Gevolglik is besluit om hulle by die studie in te sluit en 'n vraelys is op 20 Maart 1990 aan bewaar- en kleuterskole gepos. Die institusies wat nie op die vraelyste gereageer het nie, het by tussenpose van 'n maand twee verdere vraelyste ontvang om hulle aan die studie te herinner. Die uitsonderings was bewaar- en kleuterskole aan wie slegs een vraelys gestuur is. Vraelyste wat tot 15 June 1990 teruggestuur is, is by die studie ingesluit.

2.3.3 Metode van berekening

Kwalitatiewe inligting word deurgaans as 'n persentasie van die respondente in die bepaalde groep aangetoon. Die besteding aan vars groente en vrugte by institusies verskil egter aansienlik van die een institusie na die ander, selfs binne bepaalde soorte. 'n Tabel met kwantitatiewe en kwalitatiewe inligting is derhalwe op grond van besteding, in plaas van soort institusie, opgestel.

Die totale besteding aan die verskillende produkte is volgens soort institusie en plek van aankope bereken en tot landstotale as volg verhef:

NYWERHEIDSHOSTELLE EN -KANTIENE

Die gemiddelde jaarlikse besteding van deelnemende vervaardigers met 100 tot 499 werknemers en dié met 500+ werknemers is afsonderlik met die totale aantal vervaardigers in die groepe vermenigvuldig.

MYNHOSTELLE EN -KANTIENE

Die gemiddelde besteding per werknemer van respondente is met die totale getal werknemers vermenigvuldig.

KONSTRUKSIEKAMPE

Slegs twee konstruksie-ondernemings van die 138 wat gereageer het verskaf self etes aan hulle werknemers. Gevolglik word konstruksie-ondernemings by die bespreking van die resultate van die opname, buite rekening gelaat.

KOSHUISE

Die gemiddelde besteding per koshuisganger van deelnemende koshuise is met die totale aantal koshuiskinders vermenigvuldig.

HOTELLE

Die gemiddelde besteding per h telbed van deelnemende hotelle is met die totale aantal hotelbeddens vermenigvuldig.

HOSPITALE EN VERPLEEGSTERSTEHUISE

Die gemiddelde besteding per hospitaalbed van deelnemende hospitale is met die totale aantal hospitaalbeddens vermenigvuldig.

TEHUISE EN SENTRUMS

Die gemiddelde besteding per inrigting is afsonderlik met die totale aantal inrigtings by elkeen van die vier groepe vermenigvuldig.

RESTOURANTE EN VERVERSINGSONDERNEMINGS

Die gemiddelde besteding per respondent is met die universum vermenigvuldig. Enkele groot verversingsondernemings is afsonderlik behandel omdat hulle as buitengewoon beskou kan word.

OWERHEIDSEKTOR

Die gerapporteerde inligting is net soos dit ontvang is, weergegee.

2.4 BETROUBAARHEID VAN DIE DATA

2.4.1 Steekproeffout

Die inligting oor die steekproewe soos in tabel 2.1 uiteengesit, is uiteraard aan steekproeffoute onderhewig. Aangesien dit nie doenlik was om die foutgrens in elke geval te bereken nie, is besteding aan vars groente deur hospitale gekies om van die foutmarge in die berekenings van die kwantitatiewe data 'n aanduiding te verkry. Die volgende formule is toegepas:

$$\text{Foutgrens} = 1,96 \sqrt{\frac{\sum(x - \bar{x})^2}{n - 1}}$$

waar x = steekproefwaarnemings

\bar{x} = steekproefgemiddelde

n = getal waarnemings

Die foutgrens vir besteding aan vars groente deur hospitale is met 'n 95% betroubaarheidsgrens as 9,8% bereken.

In die geval van verhoudingsdata wat meestal vir kwalitatiewe inligting gebruik word, is die volgende formule gebruik:

$$\text{Foutgrens} = 1,96 \sqrt{\frac{p(100 - p)}{n}}$$

waar p = persentasie institusies wat positief gereageer het

n = waarnemings

So kan met 'n 95% betroubaarheidsgrens gekonstateer word dat die persentasie hotelle wat wel vars groente aankoop, nie minder as 97,4% kan wees nie en dat die persentasie hotelle wat vars groente by groentewinkels koop tussen 49% en 66,7% kan wissel.

2.4.2 Steekproefverlies

Tabel 2.2 toon die getal vraelyste wat uitgestuur en teruggestuur is en die responsiekoers by elke soort institusie. Die responsiekoers uitsluitende die owerheidsektor, wissel van 19,1% by bewaar- en kleuterskole tot 60,2% by ouetehuse. By bewaar- en kleuterskole was dit waarskynlik so laag omdat die institusies op 'n later datum as die ander by die studie betrek is en net een vraelys ontvang het. Dit spreek vanself dat die betroubaarheid van die

resultate negatief beïnvloed sal word, indien dit sal blyk dat nie-deelnemende institusies sekere eienskappe gemeen het.

2.4.3 Rapporteerfoute

Dit is uiters moeilik om rapporteerfoute heeltemal uit te skakel, maar vorskoeie stappe is genoem om hierdie soort fout tot die minimum te beperk. Die vraelys is in konsultasie met die navorsingsdirekteur opgestel en getoets om vas te stel of dit aan al die vereistes voldoen en die benodigde inligting sou insamel. Elke vraelys is vergesel van 'n brief van die BVM waarin die belangrikheid van die studie beklemtoon en die respondente van die betroubaarheid van die inligting verseker is (bylae C).

TABEL 2.2
Getal vraelyste uitgestuur en terugontvang volgens soort institusie

Institusie	Getal vraelyste uitgestuur	Getal vraelyste terug- ontvang	Respon- siekoeers %
Nywerheidshostelle en -kantiene*	1 618	787	48,6
Mynhostelle en -kantiene	1 109	385	34,7
Konstruksiekampe en -kantiene*	388	138	35,6
Koshuise aan opvoedkundige inrigtings	657	368	56,0
Hotelle	426	121	28,4
Hospitale en verpleegsterstehuse	587	330	56,2
Tehuse en sentrums			
Ouetehuse	488	294	60,2
Kinderhuse	159	62	39,0
Rehabilitasiesentrums	171	73	42,7
Kleuter- en bewaarskole	728	139	19,1
Restourante en verversingsonder- nemings	933	272	29,2
Owerheidsektor	4	4	100,0
Totaal	7 268	2 973	40,9

*Ondernemings wat moontlik oor hostelle, kantiene en konstruksiekampe beskik.

2.4.4 Verwerkingsfoute

Foute kan insluit as die verwerkings nie noukeurig genoeg gedoen word nie. Die vraelyste is nagesien deur ervare dataverwerkers wat goed tweetalig is. Enige weglatings, onduidelikhede en teenstrydighede in die vraelyste is telefonies opgeklar met die kontakpersoon soos op die vraelys (bylae C) aangedui. Dubbelsinnige antwoorde op oop vrae is met die navorser bespreek. Die datavaslegging is geverifieer deur 'n tweede persoon, en in die rekenaar is programme ingebou wat vir onmoontlike waardes getoets het. Alle berekeninge is deur die rekenaar gedoen.

2.4.5 Steekproefraam

In afdeling 2.2.2 is die steekproefraam en die tekortkominge daarvan verduidelik. Die gebreke in die steekproefraam het 'n negatiewe invloed op die volledigheid en dus die betroubaarheid van die ingesamelde inligting.

2.5 VALIDERING

Die inligting wat in 'n steekproefopname ingesamel word, kan met sekondêre bronne vergelyk word om die betroubaarheid daarvan te toets. Geen sekondêre inligting was egter beskikbaar waarmee die opnameresultate van die studie vergelyk kon word nie.

Resultate van die ondersoek

3.1 INLEIDING

Die resultate van die ondersoek word in die hoofstuk bespreek. In die tabelle met kwalitatiewe inligting is daar afsonderlike kolomme vir nywerheids-hostelle en -kantene, mynhostelle en -kantene, koshuise, hotelle, hospitale, tehuise en sentrums en verversingsinstellings wat restourante en verversingsondernemings is. Geen totale word vir kwalitatiewe inligting gegee nie, omdat die institusies so verskillend van aard is, dat 'n kolom vir 'n totaal niksseggend sou wees. Daar word by kwalitatiewe inligting ook nie vir die owerheidsektor voorsiening gemaak nie omdat die owerheidsektor net uit vier afdelings bestaan (kyk afdeling 2.2.2).

Die kwantitatiewe resultate vir die owerheidsektor verskyn in 'n aparte kolom. Totale vir alle institusies is ook bereken. In die bespreking van aankoopplekke slaan 'makelaars' op agente wat voorraad nie fisies hanteer nie, dit wil sê buitemarktransaksies doen.

Die eerste gedeelte van die hoofstuk handel oor die aankope en redes vir aankope van vars en verwerkte groente en vrugte. Daarna word die frekwensie en dag van aankope en motiveringsfaktore vir die aankope van vars groente en vrugte bespreek, en uiteindelik besteding aan die produkte. Die plek van aankope kom volgende aan die beurt en die hoofstuk sluit af met 'n bespreking van die eienskappe van institusies volgens groottegroepes.

3.2 AANKOPE VAN VARS EN VERWERKTE GROENTE EN VRUGTE

Tabel 3.1 toon die persentasie institusies wat vars, ingemaakte, bevrore en ontwaterde groente en vars, ingemaakte en droë- en/of versuikerde vrugte koop. Tabel 3.2 toon die belangrikste redes waarom respondente die produkte koop. In bylae A, tabel A1 tot A7 word die redes meer in besonderhede gegee.

3.2.1 Vars groente

Vars groente word deur bykans alle respondente gekoop. By nywerheids-hostelle en -kantiene beskik die 8,4% wat nie vars groente koop nie net oor kantiene wat nie etes verskaf nie, terwyl die 8,2% tehuise en sentrums hoofsaaklik kleuterskole is wat nie etes verskaf nie. Die belangrikste redes waarom vars groente gekoop word, is vir maaltye of geregte of gebak; omdat dit 'n hoë voedingswaarde het; die pryse daarvan redelik is en gevolglik meer ekonomies is as sommige ander voedselsoorte (tabel 3.2). Gesondheidsredes, smaak en die gebruik van vars groente in slaai is ook belangrike redes waarom vars groente gekoop word (tabel A1 in bylae A).

3.2.2 Ingemaakte groente

Die persentasie respondente wat ingemaakte groente koop, wissel van 8,1% by mynhostelle en -kantiene tot 59,9% by hospitale (tabel 3.1). Die belangrikste redes waarom ingemaakte groente gekoop word, is dat dit tydbesparend is, in noodgevalle gebruik kan word, vars groente nie bekombaar is nie, en dit in maaltye gebruik word (tabel 3.2).

3.2.3 Bevrore groente

By elkeen van die verskillende soorte institusies is daar meer institusies wat bevrore as ingemaakte groente koop (tabel 3.1). Minder as die helfte van die myn- (14%) en nywerheids-hostelle en -kantiene (47,4%) koop bevrore groente terwyl 83,5% van die hotelle bevrore groente koop. Dieselfde redes as dié by ingemaakte groente word ook as die belangrikste by bevrore groente genoem (tabel 3.2).

3.2.4 Ontwaterde groente

Ontwaterde groente word deur slegs 2,6% van die verversingsondernemings teenoor 31,3% van die hospitale aangekoop (tabel 3.1). Dit word vir maaltye, geregte en gebak gebruik, maar word ook gekoop wanneer vars groente nie beskikbaar is nie. In sekere gevalle is ontwaterde groente meer ekonomies en tydbesparend en kan in noodgevalle gebruik word (tabel 3.2).

3.2.5 Vars vrugte

Vars vrugte word deur net meer as die helfte van die nywerheids-hostelle en -kantiene (52,2%) en byna alle koshuise (97,5%), hospitale (96,8%) en tehuise en sentrums (96,3%) gekoop (tabel 3.1). Vars vrugte word gekoop om as deel van 'n maaltyd voor te sit en in geregte en gebak te gebruik (tabel 3.2). Verder word dit gekoop omdat dit hoë voedingswaarde het, om gesondheidsredes, mense daarvan hou, dit lekker smaak en die prys daarvan dit ekonomies maak om te koop.

TABEL 3.1

Persentasie institusies wat vars en verwerkte groente en vrugte aankoop

Produk	Hostelle en kantiene			
	Nywerhede	Myne	Koshuise	Hotelle
	%	%	%	%
Vars groente	91,6	97,7	99,4	99,1
Ingemaakte groente	19,7	8,1	55,7	55,7
Bevrore groente	47,4	14,0	61,8	83,5
Ontwaterde groente	10,8	7,0	18,8	7,0
Vars vrugte	52,2	75,6	97,5	89,6
Ingemaakte vrugte	24,5	14,0	76,4	82,6
Droë-/versuikerde vrugte	8,4	5,8	34,7	30,4

TABEL 3.1 (vervolg)

Persentasie institusies wat vars en verwerkte groente en vrugte aankoop

Produk	Hospitale	Tehuise en sentrums	Verversings-insellings
	%	%	%
	Vars groente	100,0	91,8
Ingemaakte groente	59,9	49,4	38,0
Bevrore groente	68,3	59,9	39,3
Ontwaterde groente	31,3	12,4	2,6
Vars vrugte	96,8	96,3	83,0
Ingemaakte vrugte	76,1	60,2	40,6
Droë-/versuikerde vrugte	41,9	37,3	17,5

3.2.6 Ingemaakte vrugte

'n Groot persentasie hotelle (82,6%) koop ingemaakte vrugte terwyl slegs 14% van die mynhostelle en kantiene aangedui het dat hulle dit koop (tabel 3.1). Ingemaakte vrugte word gekoop vir gebruik in maaltye, geregte en gebak omdat dit tydbesparend is, in noodgevalle gobruik kan word en altyd beskikbaar is (tabel 3.2).

3.2.7 Droë- en versuikerde vrugte

Meer as 30% van die koshuise (34,7%), hotelle (30,4%), hospitale (41,9%) en tehuise en sentrums (37,3%) koop droë- en versuikerde vrugte (tabel 3.1). Droë- en versuikerde vrugte word hoofsaaklik gekoop vir gobruik in maaltye, geregte en gebak en om gesondheidsredes.

TABEL 3.2

Belangrikste redes vir die aankope van vars en verwerkte groente en vrugte volgens soort institusie

Rede	Hostelle en kantiene			
	Nywerhede	Myne	Koshuise	Hotelle
	%	%	%	%
VARS GROENTE				
Maaltyd/geregte/gebak	48,3	33,4	21,5	38,7
Voedingswaarde	16,2	23,8	27,9	0,9
Prys/meer ekonomies	11,4	6,0	11,8	7,9
INGEMAAKTE GROENTE				
Tydbesparend/noodgeval	38,8	42,9	13,1	15,6
Vars nie bekombaar	8,2	28,6	20,6	25,0
Maaltyd/geregte/gebak	8,2	—	13,7	32,9
BEVRORE GROENTE				
Tydbesparend/noodgeval	16,1	33,3	14,4	27,1
Vars nie bekombaar	7,6	25,0	28,9	13,5
Maaltyd/geregte/gebak	30,5	16,7	10,8	25,9
ONTWATERDE GROENTE				
Maaltyd/geregte/gebak	3,7	16,7	13,6	37,5
Vars nie bekombaar	22,2	—	28,8	—
Prys/meer ekonomies	—	16,7	13,6	12,5
Tydbesparend/noodgeval	14,8	—	5,1	—
VARS VRUGTE				
Maaltyd/geregte/gebak	23,9	27,7	17,7	39,9
Voedingswaarde	5,4	23,1	23,2	—
Gesondheidsredes	14,6	10,8	13,0	4,9
Hou daarvan/smaak	6,9	3,1	6,6	9,7
Prys/meer ekonomies	0,8	4,6	5,9	1,9
INGEMAAKTE VRUGTE				
Maaltyd/geregte/gebak	55,7	50,0	42,1	55,9
Tydbesparend/noodgeval	13,1	16,6	7,1	15,8
Beskikbaarheid	4,9	16,7	9,6	9,5
DROË-/VERSUIKERDE VRUGTE				
Maaltyd/geregte/gebak	33,4	40,0	37,6	80,0
Gesondheidsredes	14,3	—	4,6	2,9

TABEL 3.2 (vervolg)
Belangrikste redes vir die aankope van vars en verwerkte groente en vrugte volgens soort institusie

Rede	Hospitale	Tehuse en sentrums	Verversingsinstellings
	%	%	%
VARS GROENTE			
Maaltyd/geregte/gebak	12,0	23,0	59,1
Voedingswaarde	31,0	25,5	1,3
Prys/meer ekonomies	20,7	9,0	1,8
INGEMAAKTE GROENTE			
Tydbesparend/noodgeval	23,0	20,5	10,7
Vars nie bekombaar	18,8	25,4	6,0
Maaltyd/geregte/gebak	11,8	19,9	38,1
BEVRORE GROENTE			
Tydbesparend/noodgeval	25,7	25,7	14,9
Vars nie bekombaar	23,7	30,3	17,2
Maaltyd/geregte/gebak	8,7	10,5	40,2
ONTWATERDE GROENTE			
Maaltyd/geregte/gebak	11,2	30,9	80,0
Vars nie bekombaar	13,5	16,9	—
Prys/meer ekonomies	13,5	5,6	—
Tydbesparend/noodgeval	14,6	12,7	—
VARS VRUGTE			
Maaltyd/geregte/gebak	11,7	13,9	55,4
Voedingswaarde	37,8	20,1	1,6
Gesondheidsredes	9,1	17,6	1,6
Hou daarvan/smaak	5,1	15,4	6,5
Prys/meer ekonomies	11,3	3,8	1,6
INGEMAAKTE VRUGTE			
Maaltyd/geregte/gebak	39,9	44,1	57,7
Tydbesparend/noodgeval	7,9	11,1	6,6
Beskikbaarheid	10,7	11,9	8,9
DROË-/VERSUIKERDE VRUGTE			
Maaltyd/geregte/gebak	42,8	38,3	76,4
Gesondheidsredes	14,3	17,3	2,6

3.3 FREKWENSIE VAN AANKOPE VAN VARSPRODUKTE

Tabel 3.3 toon die frekwensie van aankope van varsprodukte volgens soort institusie. Vars groente word meer dikwels as vars vrugte gekoop. Meer as die helfte van die verversingsinstellings (54,7%) en 'n derde van die hotelle (34,4%) koop daaglik vars groente, terwyl 97,8% van die verversingsinstellings en 98,3% van die hotelle dit weekliks of meer as een keer per week koop. Met uitsondering van hotelle en verversingsinstellings koop 'n groot persentasie van die ander institusies hulle varsprodukte weekliks aan.

3.4 DAG VAN AANKOPE VAN VARSPRODUKTE

Tabel 3.4 toon die dae waarop varsprodukte normalweg gekoop word. Soos genoem, koop 'n aansienlike persentasie institusies varsprodukte meer as een keer per week aan. Dit beteken dat daar op meer as een dag in die week gekoop word. Die persentasies van institusies wat op spesifieke dae koop, is vir alle weekdae (Maandag tot Vrydag) relatief hoog en 'n aansienlike persentasie hotelle (28,7% vars groente en 27% vars vrugte) en verversingsinstellings (40,4% vars groente en 30,7% vars vrugte) koop ook op Saterdag aan. Daar is selfs 'n aantal verversingsinstellings wat op Sondag hulle vars groente (15,1%) en vars vrugte (12,9%) koop.

3.5 MOTIVERINGSFAKTORE BY DIE KOOP VAN VARS-PRODUKTE

3.5.1 Identifikasie van faktore

Respondente is gevra om van die faktore wat gelys is of faktore wat hulle wil byvoeg, te nommer in volgorde van belangrikheid by die koop van vars groente en van vars vrugte (vraag 6 in die vraelys – bylae C). Tabel 3.5 toon die persentasie respondente wat die verskillende faktore genummer het. Meer as 90% van alle institusies het kwaliteit by beide vars groente en vrugte genummer. Kort na kwaliteit volg prys. Effens meer respondente het prys as 'n faktor by die aankoop van vars groente as vars vrugte genummer. 'n Aansienlike persentasie respondente het ook deurlopende voorsiening, verskeidenheid, hoeveelheid, gradering en verpakking as faktore vir oorweging by die aankoop van varsprodukte ingesluit.

3.5.2 Relatiewe belangrikheid van faktore

Die relatiewe belangrikheid van die verskillende faktore is bepaal deur 'n waarde van 4 toe te ken aan die faktor wat eerste deur respondente geplaas is, 3 aan die tweede, 2 aan die derde en 1 aan die vierde geplaaste. *Nadat die faktore met die waardes vermenigvuldig is het kwaliteit die hoogste waarde by al die soorte institusies vir beide vars groente en vrugte gehad.* Die waarde van kwaliteit is gelyk gestel aan 100 en 'n belangrikheidsindeks is opgestel (tabel 3.6). Oor die algemeen kan beweer word dat die verskillende

TABEL 3.3
Frekwensie van aankope van varsprodukte volgens soort institusie

Frekwensie	Hostelle en kantiene							
	Nywerhede		Myne		Koshuise		Hotelle	
	Groente	Vrugte	Groente	Vrugte	Groente	Vrugte	Groente	Vrugte
	%	%	%	%	%	%	%	%
Daaglik	17,5	12,3	19,0	3,0	6,1	2,9	34,4	31,0
Twee keer per week	27,6	26,2	31,0	31,8	33,9	36,4	27,8	24,3
Drie keer per week	0,9	1,5	4,8	1,5	2,9	2,9	3,5	3,9
Weeklik	43,9	46,9	41,6	54,6	53,6	51,3	32,6	32,0
Twee-weeklik	7,5	3,9	2,4	7,6	2,6	4,5	1,7	2,9
Maandelik	1,3	3,1	1,2	0,0	0,0	0,0	0,0	1,0
Geen spesifieke tyd	0,0	3,8	0,0	1,5	0,6	1,0	0,0	4,9
Ander	1,3	2,3	0,0	0,0	0,3	1,0	0,0	0,0
Totaal	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

TABEL 3.3 (vervolg)
Frekwensie van aankope van varsprodukte volgens soort institusie

Frekwensie	Hospitale		Tehuise en sentrums		Verversings-instellings	
	Groente	Vrugte	Groente	Vrugte	Groente	Vrugte
	%	%	%	%	%	%
Daaglik	4,9	4,0	11,8	7,3	54,7	45,2
Twee keer per week	39,0	39,0	21,3	23,2	32,0	34,6
Drie keer per week	6,0	5,1	1,0	1,3	1,8	2,1
Weeklik	46,4	48,0	60,4	61,8	9,3	12,8
Twee-weeklik	0,4	0,7	2,5	2,9	0,4	1,6
Maandelik	1,1	0,7	1,7	2,0	0,0	0,0
Geen spesifieke tyd	1,1	1,4	1,1	0,4	0,0	0,5
Ander	1,1	1,1	0,2	1,1	1,8	3,2
Totaal	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

TABEL 3.4
Dae waarop varsprodukte normaalweg gekoop word volgens
soort institusie

Dag	Hostelle en kantiene							
	Nywerhede		Myne		Koshuise		Hotelle	
	Groente	Vrugte	Groente	Vrugte	Groente	Vrugte	Groente	Vrugte
	%	%	%	%	%	%	%	%
Maandag	40,2	23,3	32,6	19,8	26,8	27,1	43,5	35,7
Dinsdag	33,7	23,7	32,6	24,4	33,1	32,8	47,0	39,1
Woensdag	28,9	13,7	31,4	23,3	25,8	24,8	41,7	37,4
Donderdag	23,3	17,3	31,4	16,3	27,7	26,4	49,6	40,9
Vrydag	23,7	13,3	27,9	12,8	31,2	30,3	54,8	49,6
Saterdag	2,8	2,0	1,2	—	2,9	2,9	28,7	27,0
Sondag	3,2	1,6	1,2	—	1,0	0,3	7,0	5,2
Geen spesifieke dag	5,2	4,4	4,7	3,5	1,6	1,9	3,5	7,0

TABEL 3.4 (vervolg)
Dae waarop varsprodukte normaalweg gekoop word volgens
soort institusie

Dag	Hospitale		Tehuise en sentrums		Verversingsinstellings	
	Groente	Vrugte	Groente	Vrugte	Groente	Vrugte
	%	%	%	%	%	%
Maandag	25,7	22,5	23,0	25,7	50,7	38,7
Dinsdag	40,8	39,4	31,6	31,4	74,7	57,3
Woensdag	30,6	29,2	19,0	20,2	51,1	36,0
Donderdag	32,4	30,3	26,2	23,9	64,4	46,7
Vrydag	35,2	33,8	25,7	29,3	65,8	50,2
Saterdag	2,5	1,4	3,5	2,8	40,4	30,7
Sondag	1,1	1,1	1,0	0,9	15,1	12,9
Geen spesifieke dag	2,8	2,5	3,1	3,7	6,2	6,7

soorte institusies oor die belangrikste faktore by die aankoop van vars groente en vrugte min of meer ooreenstem. Verder bestaan daar ook nie groot verskille in belangrikheid by die aankoop van vars groente en van vars vrugte nie. Uit tabel 3.6 is dit duidelik dat kwaliteit aansienlik belangriker vir institusies is as die tweede belangrikste faktor, naamlik prys. *Prys* is egter op sy beurt baie belangriker as die derde belangrikste faktor, naamlik *deurlopende voorsiening*. Daar is nie groot verskille in die belangrikheid van *verskeidenheid* en *hoeveelheid* nie, maar hulle is heelwat onbelangriker as *deurlopende voorsiening*.

TABEL 3.5
Faktore in ag geneem by die aankoop van varsprodukte volgens soort institusie

Faktore	Hostelle en kantiene							
	Nywerhede		Myne		Koshuise		Hotelle	
	Groente	Vrugte	Groente	Vrugte	Groente	Vrugte	Groente	Vrugte
	%	%	%	%	%	%	%	%
Kwaliteit	93,4	93,1	94,9	95,1	95,3	94,9	92,8	94,8
Prys	92,1	89,7	87,3	86,9	89,9	89,8	88,3	84,4
Deurlopende voorsiening	69,6	58,6	75,9	75,4	69,5	66,9	71,2	70,1
Verskeidenheid	38,8	36,8	45,6	45,9	65,1	63,1	75,7	68,8
Hoeveelheid	48,0	43,7	44,3	42,6	34,2	35,2	27,9	29,9
Gradering	26,4	36,8	31,6	31,1	26,5	28,0	25,2	27,3
Verpakking	16,7	21,8	6,3	9,8	9,1	11,9	9,9	13,0
Handelsmerk	1,8	—	5,1	4,9	5,0	5,5	0,9	1,3
Aflewering	0,9	1,1	—	—	0,7	0,4	—	—
Bruikbaarheid vir koper	0,4	—	—	—	0,3	0,4	—	—
Kliëntediens	0,4	—	—	—	—	—	—	—
Varsheid	1,3	3,4	—	—	—	—	—	—

TABEL 3.5 (vervolg)
Faktore in ag geneem by die aankoop van varsprodukte volgens soort institusie

Faktore	Hospitale		Tehuse en sentrums		Verversingsinstellings	
	Groente	Vrugte	Groente	Vrugte	Groente	Vrugte
		%	%	%	%	%
Kwaliteit	93,7	93,8	95,9	94,8	91,8	91,9
Prys	87,0	85,2	90,6	92,2	90,4	89,6
Deurlopende voorsiening	76,5	78,1	65,0	60,3	73,6	68,1
Verskeidenheid	58,1	60,5	66,0	68,3	59,4	69,6
Hoeveelheid	37,8	38,6	39,6	40,4	32,9	31,1
Gradering	26,3	23,3	25,6	25,3	26,5	26,7
Verpakking	7,8	6,7	7,2	6,4	7,8	5,9
Handelsmerk	1,9	1,9	2,9	2,8	4,1	2,2
Aflewering	0,7	1,0	0,6	—	0,5	0,7
Bruikbaarheid vir koper	0,4	0,5	—	0,5	—	—
Kliëntediens	0,4	0,5	0,2	0,4	0,9	0,7
Varsheid	—	—	—	—	0,5	—

3.5.3 Kwaliteitsbeheer in die Republiek van Suid-Afrika

Respondente is nie gevra om kommentaar te lewer oor enige aspek wat in die vraelys behandel is nie. Tog het enkele respondente dit wel gedoen. Die navorser is van mening dat die bedryfstak: "vars groente en vrugte", kennis moet neem van die volgende gedeeltes uit die briewe van twee respondente:

TABEL 3.6
Belangrikheidsindeks van faktore by die aankoop van varsprodukte volgens
soort institusie
(KWALITEIT = 100)

Faktore	Hostelle en kantiene							
	Nywerhede		Myne		Koshuise		Hotelle	
	Groente	Vrugte	Groente	Vrugte	Groente	Vrugte	Groente	Vrugte
	%	%	%	%	%	%	%	%
Kwaliteit	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Prys	74,5	71,3	68,0	71,5	71,2	71,6	67,0	64,5
Deurlopende voorsiening	44,6	34,9	54,9	52,3	47,9	46,4	51,0	45,2
Verskeidenheid	21,1	22,2	25,3	25,9	33,6	33,7	48,2	40,2
Hoeveelheid	27,9	21,1	27,3	27,5	19,8	20,6	18,9	19,3
Gradering	16,2	24,4	19,0	18,7	17,7	18,2	16,1	16,2
Verpakking	7,3	8,4	4,0	5,7	3,9	5,8	3,9	4,2
Handelsmerk	1,0	—	3,2	2,1	2,7	3,0	0,3	0,4
Aflewering	0,4	0,7	—	—	0,5	0,3	—	—

TABEL 3.6 (vervolg)

Belangrikheidsindeks van faktore by die aankoop van varsprodukte volgens
soort institusie
(KWALITEIT = 100)

Faktore	Hospitale		Tehuise en sentrums		Verversings- instellings	
	Groente	Vrugte	Groente	Vrugte	Groente	Vrugte
		%	%	%	%	%
Kwaliteit	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Prys	64,8	61,1	73,0	77,7	67,8	66,0
Deurlopende voorsiening	54,0	55,9	39,9	37,7	50,9	45,6
Verskeidenheid	32,6	32,4	32,6	35,8	31,4	37,8
Hoeveelheid	24,5	26,0	20,3	22,6	19,0	16,7
Gradering	17,2	15,6	16,4	16,5	17,6	16,4
Verpakking	4,5	3,9	3,2	2,7	3,6	2,2
Handelsmerk	0,8	0,7	1,4	1,2	2,4	0,9
Aflewering	0,6	0,7	0,3	—	0,3	0,4

RESPONDENT 1

'As a farmer myself, specialised in the growing of butterlettuce and herbs, I feel strongly that the quality of our fruit and vegetables could be improved. This is as important as to improve the knowledge of the public as to growing seasons. Often fruit has been in cold storage for months before it is sold, and we wonder why the quality is so poor. I recently threw away a whole box of beautiful looking nectarines which were all brown and dry inside and not fit for consumption. I could not complain to the greengrocer because from the outside they looked all right. There was no information available as to when the fruit was picked and/or how long it had been in cold storage and if and with what chemicals it had been treated. (I am talking about chemicals used to prolong the shelf-life like waxing, irradiation, etc.)

'Overseas, where a lot of fruit and vegetables is imported, the variety is much better and so is the quality. Also, by law they have to display the quality grade and the country of origin. What use is a leaflet from the Potato Board about the qualities of the different cultivars of potatoes, if I can only buy "The Potato" on the market, no cultivar given, and if I ask for it, I am told, a potato is a potato.'

RESPONDENT 2

'I have been in the Food and Catering business since 1947. The greater part of my career was spent in Britain, Europe and the United States of America. For the past fourteen years I have worked in South Africa (which I consider to be a fine country).

'My specialisations have enabled me to experience a very wide spectrum of the Food Service Industry, including: First Class Hotels, Industrial and Institutional concerns, Small Businesses, etc.

'Being used to SA Export Quality Produce in the other countries where I worked, I was surprised and more than a little disappointed, when I arrived in SA, at the much lower quality available on the domestic market. Moreover, I have noted that year by year there is further degrading of quality in most of the produce available. Frankly, I have experienced occasions in both America and Europe, when market gardeners have dumped produce of the quality we see on our supermarket shelves, as unfit for sale.

'The systems which operate in SA for grading are beyond my comprehension. Potatoes the size of chicken eggs are sold in pockets marked "Medium". The Tomato Grading System appears to have fallen away altogether (to the advantage of the growers and wholesalers). A "bunch" of carrots, parsley or whatnot, thus sold, is an unmeasurable quantity.

'I had occasion to upbraid a well known supermarket some time ago for offering a very inferior quality of grapefruit as "Export Class". I reported the matter to the local Department of Weights and Measures who, after looking at the display, told me the supermarket was in its rights to do so.

'It appears that SA Grading is as fickle as the weather. If there is a poor year for a crop, the grades are adjusted downwards to accommodate the inferior quality. When I wrote specifications for a particular type of food (when I was in the USA), the policy was that a "Set Standard" was just what it meant . . . "Set" for all time.'

3.6 JAARLIKSE BESTEDING AAN VARS EN VERWERKTE GROENTE EN VRUGTE

Die afdeling gaan oor die totale jaarlikse besteding aan vars en verwerkte groente en vrugte deur die verskillende soorte institusies (tabel 3.7). Die metode van insameling van die inligting by respondente en die verheffing tot landstotale word in afdeling 2.3.3 bespreek. Die gemiddelde besteding per institusie is van weinig waarde omdat daar aansienlike verskille in die grootte van dieselfde soort institusies voorkom. In afdeling 3.12 van dié hoofstuk word enkele eienskappe en gebruike van institusies volgens grootte behandel.

3.6.1 Vars groente

Na raming het institusies in die jaar 1989-90 sowat R119 miljoen aan vars groente bestee (tabel 3.7). Verversingsinstellings was verantwoordelik vir 25,2% van die bedrag, gevolg deur hotelle met 19,8% en mynhostelle en -kantiene met 15,5%. Die besteding aan vars groente het 72,7% uitgemaak van die R163,6 miljoen wat aan *vars* en *verwerkte* groente bestee is. Die owerheidsektor (42,1%), tehuise en sentrums (62,7%), koshuise (64,9%) en hospitale (66,1%) is institusies wat relatief minder vars en meer verwerkte groente aankoop.

3.6.2 Ingemaakte groente

Die bedrag van R11,1 miljoen aan ingemaakte groente bestee, verteenwoordig 6,8% van die totale besteding aan vars en verwerkte groente. Die owerheidsektor is vir 27,6% van die totale besteding aan ingemaakte groente deur institusies verantwoordelik. Die owerheidsektor se aandeel in die totale besteding aan vars groente het maar 5,2% bedra.

3.6.3 Bevrore groente

Institusies het R30,4 miljoen aan bevrore groente in 1989-90 bestee. Dit is 18,6% van die totale besteding aan vars en verwerkte groente. Die grootste aankopers van bevrore groente is hotelle (18,4%), hospitale (16,9%) en die owerheidsektor (16,2%).

TABEL 3.7

Totale jaarlikse besteding volgens soort produk en institusie, 1989-90

Produk	Hostelle en kantiene									
	Nywerhede		Myne		Koshuise		Hotelle		Hospitale	
	R'000	% (af)	R'000	% (af)	R'000	% (af)	R'000	% (af)	R'000	% (af)
Vars groente	5 718	74,7	18 473	89,8	9 580	64,9	23 609	75,4	15 317	66,1
% (dwars)	4,8		15,5		8,1		19,8		12,9	
Ingemaakte groente	287	3,8	515	2,5	1 015	6,9	2 050	6,5	1 603	6,9
% (dwars)	2,6		4,6		9,1		18,4		14,4	
Bevrore groente	1 333	17,4	1 071	5,2	3 986	27,0	5 602	17,9	5 153	22,2
% (dwars)	4,4		3,5		13,1		18,4		16,9	
Ontwaterde groente	315	4,1	508	2,5	175	1,2	65	0,2	1 105	4,8
% (dwars)	10,4		16,7		5,8		2,2		36,4	
TOTAAL - GROENTE	7 653	100,0	20 567	100,0	14 756	100,0	31 326	100,0	23 178	100,0
% (dwars)	2,8		11,5		10,8		24,3		16,6	
Vars vrugte	1 279	74,2	5 303	93,6	4 976	75,1	11 206	70,8	7 661	73,9
% (dwars)	2,8		11,5		10,8		24,3		16,6	
Ingemaakte vrugte	409	23,7	295	5,2	1 376	20,8	3 861	24,4	1 973	19,0
% (dwars)	3,0		2,2		10,2		28,7		14,7	
Droë-/versuikerde vrugte	36	2,1	66	1,2	276	4,1	753	4,8	732	7,1
% (dwars)	1,0		1,8		7,5		20,4		19,8	
TOTAAL - VRUGTE	1 724	100,0	5 664	100,0	6 628	100,0	15 820	100,0	10 366	100,0
% (dwars)	2,7		9,0		10,5		25,0		16,4	

Resultate van die ondersoek

TABEL 3.7 (vervolg)
Totale jaarlikse besteding volgens soort produk en institusie, 1989-90

Produk	Tehuse en sentrums		Verversings-instellings		Owerheid-sektor		Totaal	
	R'000	% (af)	R'000	% (af)	R'000	% (af)	R'000	% (af)
Vars groente	10 074	62,7	29 998	84,9	6 192	42,1	118 961	72,7
% (dwars)	8,5		25,2		5,2		100,0	
Ingemaakte groente	1 337	8,3	1 267	3,6	3 075	20,9	11 149	6,8
% (dwars)	12,0		11,3		27,6		100,0	
Bevrore groente	4 338	27,0	4 009	11,3	4 943	33,6	30 435	18,6
% (dwars)	14,3		13,2		16,2		100,0	
Ontwaterde groente	317	2,0	56	0,2	496	3,4	3 037	1,9
% (dwars)	10,4		1,8		16,3		100,0	
TOTAAL - GROENTE	16 066	100,0	35 330	100,0	14 706	100,0	163 582	100,0
% (dwars)	10,5		16,3		7,2		100,0	
Vars vrugte	4 833	68,4	7 501	83,4	3 297	47,4	46 056	72,9
% (dwars)	10,5		16,3		7,2		100,0	
Ingemaakte vrugte	1 646	23,3	1 254	14,0	2 651	38,1	13 465	21,3
% (dwars)	12,2		9,3		19,7		100,0	
Droë-/versuikerde vrugte	587	8,3	234	2,6	1 010	14,5	3 694	5,8
% (dwars)	15,9		6,3		27,3		100,0	
TOTAAL - VRUGTE	7 066	100,0	8 989	100,0	6 958	100,0	63 215	100,0
% (dwars)	11,2		14,2		11,0		100,0	

3.6.4 Ontwaterde groente

Die R3 miljoen wat institusies aan ontwaterde groente in 1989-90 bestee het, maak 1,9% van die totale besteding aan vars en verwerkte groente uit. Hospitale is vir meer as 'n derde (36,4%) van die bedrag verantwoordelik, terwyl myne (16,7%) en die owerheidssektor (16,3%) die ander twee grootste kopers is.

3.6.5 Vars vrugte

Die besteding aan vars vrugte deur institusies in 1989-90 bedra R46,1 miljoen. Dit is 72,9% van die totale bedrag van R63,2 miljoen wat in 1989-90 aan vars en verwerkte vrugte bestee is. Die besteding aan vars vrugte maak 'n relatief groot persentasie van die totale besteding aan vars en verwerkte vrugte by myne (93,6%) en verversingsinstellings (83,4%) uit, terwyl dit by die owerheidssektor (17,1%) relatief laag is. Die grootste bedrag wat deur die verskillende soorte institusies aan vars vrugte bestee is, is deur hotelle (R11,2 miljoen of 24,3%), hospitale (R7,7 miljoen of 16,6%) en verversingsinstellings (R7,5 miljoen of 16,3%) bestee.

3.6.6 Ingemaakte vrugte

Institusies het R13,5 miljoen aan ingemaakte vrugte in 1989-90 bestee en dit maak 21,3% uit van die totale besteding aan vars en verwerkte vrugte. Die grootste kopers was hotelle (R3,9 miljoen of 28,7%) en die owerheidssektor (R2,7 miljoen of 19,7%) terwyl ingemaakte vrugte relatief onbelangrik by mynhotelle en -kantien is (slegs 5,2% van hulle totale besteding aan vars en verwerkte vrugte).

3.6.7 Droë- en versuikerde vrugte

Institusies het R3,7 miljoen aan droë- en versuikerde vrugte bestee en dit maak 5,8% van die totale besteding aan vars en verwerkte vrugte uit. Die owerheidssektor (27,3%), hotelle (20,4%) en hospitale (19,8%) is die grootste kopers.

3.7 PLEK VAN AANKOPE

Tabel 3.8 toon die institusies se aankoopplekke vir varsprodukte volgens soort institusie. Daar is aparte kolomme vir vars groente en vrugte. Tabel 3.9 gee 'n opsomming van die belangrikste redes waarom institusies by die verskillende plekke vars groente en vrugte aankoop. Al die redes wat deur die institusies genoem is, verskyn in tabel A8 tot A16 in blylae A.

3.7.1 Varsproduktemark

'n Relatief groot persentasie van die hospitale koop hulle vars groente (20,1%) en vars vrugte (18,7%) by die varsproduktemark (tabel 3.8). Dit is net

in die geval van hotelle waar minder as 10% van die respondente hulle varsprodukte by die varsproduktemark aankoop.

Prys, varsheid, beskikbaarheid en kwaliteit is die belangrikste redes wat genoem is waarom die varsproduktemark besoek word (tabel 3.9). Naas beskikbaarheid wat die meeste deur mynhostelle en -kantiene genoem is, is prys die meeste of deur net soveel respondente as sommige van die ander redes genoem as rede vir aankope van vars vrugte by die varsproduktemark.

TABEL 3.8

Institusies se aankoopplekke vir varsprodukte volgens soort institusie

Aankoopplek	Hostelle en kantiene							
	Nywerhede		Myne		Koshuise		Hotelle	
	Groente	Vrugte	Groente	Vrugte	Groente	Vrugte	Groente	Vrugte
	%	%	%	%	%	%	%	%
Varsproduktemark	12,7	10,8	10,7	10,8	13,1	13,2	9,6	8,6
Makelaars	7,0	11,5	4,8	7,7	7,7	6,8	2,6	1,9
Boere/produsente	11,0	3,1	28,6	13,8	23,4	18,3	18,4	13,3
Distribueerders en groot-handelaars	35,5	38,5	31,0	46,2	24,7	23,5	36,8	36,2
Hipermarkte en kettingwinkels	20,2	15,4	6,0	4,6	6,4	5,8	21,1	21,0
Groentewinkels	29,4	28,5	25,0	23,1	49,4	48,2	57,9	49,5
Informele sektor	3,1	2,3	—	—	3,2	4,2	8,8	7,6
Ander	0,4	—	—	1,5	3,2	2,9	2,6	1,9

TABEL 3.8 (vervolg)

Institusies se aankoopplekke vir varsprodukte volgens soort institusie

Aankoopplek	Hospitale		Tehuise en sentrums		Verversings- instellings	
	Groente	Vrugte	Groente	Vrugte	Groente	Vrugte
	%	%	%	%	%	%
Varsproduktemark	20,1	18,7	15,9	15,0	10,7	10,0
Makelaars	5,6	5,4	5,7	4,5	4,4	3,7
Boere/produsente	8,8	4,3	17,0	12,1	9,8	5,3
Distribueerders en groot-handelaars	26,4	26,3	19,3	16,6	51,6	43,2
Hipermarkte en kettingwinkels	6,7	5,8	21,4	20,9	24,9	22,1
Groentewinkels	42,6	41,7	60,0	59,5	45,8	46,8
Informele sektor	3,2	2,5	6,4	6,4	11,1	6,8
Ander	1,4	1,1	0,9	0,2	—	0,5

TABEL 3.9
Belangrikste redes vir aankope van varsprodukte by verskillende aankoop-
plekke volgens institusie

Aankoopplek en rede	Hostelle en kantiene							
	Nywerhede		Myne		Koshuise		Hotelle	
	Groente	Vrugte	Groente	Vrugte	Groente	Vrugte	Groente	Vrugte
	%	%	%	%	%	%	%	%
VARSPRODUKTEMARK								
Prys	44,8	21,4	22,2	28,6	36,6	29,3	45,5	55,5
Varsheid	31,0	7,1	22,2	14,3	36,6	29,3	36,4	33,3
Beskikbaarheid	30,9	21,4	22,2	42,9	17,4	21,9	18,2	33,3
Kwaliteit	17,2	21,4	22,2	14,3	12,2	9,8	9,1	22,2
MAKELAARS								
Aflewering	37,5	40,0	—	—	16,7	19,0	33,3	50,0
Kontrak/tender	6,3	—	25,0	20,0	37,5	38,0	—	—
Beskikbaarheid	12,6	13,4	25,0	20,0	12,6	14,3	33,3	—
BOERE OF PRODUSENTE								
Prys	40,0	25,0	37,5	44,4	47,8	43,9	33,3	28,6
Beskikbaarheid	12,0	75,0	8,3	22,2	30,1	30,0	19,1	35,6
Varsheid	12,0	—	8,3	11,1	20,4	19,3	19,0	21,4
Kwaliteit	20,0	—	16,7	11,1	8,2	10,5	19,0	21,4
DISTRIBUEERDERS EN GROOTHANDELAARS								
Kontrak/tender	29,6	20,0	53,9	40,0	33,8	34,3	2,4	—
Prys	21,1	32,0	23,1	26,7	19,5	24,7	31,0	39,4
Aflewering	13,6	6,0	11,5	10,0	11,7	12,3	52,4	50,0
Tydbesparend	33,3	40,0	19,2	20,0	9,1	8,2	14,3	15,8
HIPERMARKTE EN KETTINGWINKELS								
Tydbesparend/ noodgeval	34,8	30,0	—	—	25,2	44,5	33,4	22,6
Beskikbaarheid	19,6	35,0	20,0	—	20,0	16,7	33,4	27,2
Prys	28,3	25,0	—	—	20,0	22,3	4,2	9,1
Varsheid	10,9	25,0	20,0	66,7	15,0	16,7	4,2	4,5
GROENTEWINKELS								
Beskikbaarheid	37,3	18,9	23,8	6,7	27,7	29,5	30,3	32,6
Tydbesparend/ noodgeval	24,9	35,1	19,1	20,0	10,4	7,4	28,7	28,8
Prys	16,4	21,6	14,3	20,0	16,1	15,4	10,6	11,5
Aflewering	19,4	10,8	9,5	13,3	13,0	12,7	6,1	3,8
Varsheid	19,4	21,6	14,3	13,3	12,3	12,7	10,6	7,7
INFORMELE SEKTOR								
Tydbesparend/ noodgeval	100,0	100,0	—	—	30,0	23,1	10,0	25,0
ANDER PLEKKE								
Aflewering	100,0	—	—	—	—	11,1	33,3	50,0
Prys	100,0	—	—	100,0	20,0	11,1	—	—

TABEL 3.9 (vervolg)
Belangrikste redes vir aankope van varsprodukte by verskillende aankoop-
plekke volgens institusie

Aankoopplek en rede	Hospitale		Tehuse en sentrums		Versingsinstellings	
	Groente	Vrugte	Groente	Vrugte	Groente	Vrugte
	%	%	%	%	%	%
VARSPRODUKTEMARK						
Prys	33,3	36,5	50,0	44,1	50,1	42,1
Varsheid	15,8	19,2	45,2	38,1	33,3	36,8
Beskikbaarheid	22,9	17,2	15,5	21,5	—	5,3
Kwaliteit	12,3	9,6	13,1	15,5	8,3	5,3
MAKELAARS						
Aflewering	—	—	23,3	28,0	50,0	42,9
Kontrak/tender	62,5	73,4	3,3	—	—	—
Beskikbaarheid	18,8	20,0	20,0	20,0	—	—
BOERE OF PRODUSENTE						
Prys	44,0	50,0	31,1	29,5	31,8	30,0
Beskikbaarheid	20,0	16,6	42,1	35,4	22,6	30,0
Varsheid	16,0	25,0	25,6	14,7	22,7	20,0
Kwaliteit	12,0	16,7	12,2	14,7	4,5	10,0
DISTRIBUEERDERS EN GROOTHANDELAARS						
Kontrak/tender	44,0	42,4	11,8	10,8	0,9	—
Prys	18,6	19,2	35,3	33,4	23,3	24,4
Aflewering	12,0	15,1	19,6	22,6	28,4	30,5
Tydbesparend	12,0	10,9	17,6	14,0	34,5	32,9
HIPERMARKTE EN KETTINGWINKELS						
Tydbesparend/ noodgeval	26,4	31,3	33,3	38,5	39,3	47,6
Beskikbaarheid	26,3	31,3	23,1	18,1	16,2	14,3
Prys	15,8	12,5	28,4	29,9	10,7	7,2
Varsheid	10,5	12,5	10,6	8,5	3,6	2,4
GROENTEWINKELS						
Beskikbaarheid	18,1	17,3	24,7	21,6	13,7	16,8
Tydbesparend/ noodgeval	15,7	14,7	23,6	23,1	31,1	29,2
Prys	15,6	16,5	29,4	29,1	13,6	12,3
Aflewering	14,0	15,5	16,1	14,4	22,3	23,6
Varsheid	9,1	7,8	18,6	18,9	14,6	12,4
INFORMELE SEKTOR						
Tydbesparend/ noodgeval	66,6	71,5	38,2	33,3	36,0	7,7
ANDER PLEKKE						
Aflewering	—	—	40,0	—	—	—
Prys	—	33,3	40,0	—	—	100,0

3.7.2 Makelaars

Relatief min institusies koop hulle varsprodukte by makelaars (tabel 3.8). Die hoogste persentasie kom by die aankope van vars vrugte deur nywerheidshostelle en -kantiene (11,5%) voor.

Die drie redes wat die meeste aangevoer word waarom varsprodukte by makelaars gekoop word, is aflewering, kontrak/tender en beskikbaarheid (tabel 3.9).

3.7.3 Boere of produsente

Met uitsondering van nywerheidshostelle en -kantiene, hospitale en verversingsinstellings, is die persentasie institusies wat hulle varsprodukte direk by boere of produsente koop, groter as die persentasie wat dit by die varsproduktemark koop (tabel 3.8). Meer institusies maak ook van boere of produsente as van makelaars as verskaffers van varsprodukte gebruik.

Die redes wat aangevoer word waarom direk by boere of produsente gekoop word is prys, beskikbaarheid, varsheid en kwaliteit (tabel 3.9).

3.7.4 Distribueerders en groothandelaars

Relatief baie institusies koop hulle varsprodukte by distribueerders en groothandelaars (tabel 3.8). Die persentasie wissel van 16,6% van die tehuise en sentrums wat vars vrugte daar koop, tot 51,6% van die verversingsinstellings wat hulle vars groente by distribueerders en groothandelaars koop.

Die belangrikste redes waarom institusies by distribueerders en groothandelaars koop, is dat 'n kontrak of tender hulle bind om daar te koop (tabel 3.9). Verdere redes wat aangevoer word is prys, aflewering en tydbesparing.

3.7.5 Hipermarkte en kettingwinkels

Die persentasie institusies wat hipermarkte en kettingwinkels besoek om varsprodukte te koop, wissel van 4,6% van die mynhostelle en -kantiene wat vars vrugte daar koop, tot 24,9% van die verversingsinstellings wat vars groente daar koop (tabel 3.8).

Hipermarkte en kettingwinkels word besoek omdat dit tydbesparend is of in noodgevalle (tabel 3.9). Ander belangrike redes wat aangevoer word, is die verskeidenheid varsprodukte wat daar beskikbaar is, die redelike pryse en die varsheid van die produkte.

3.7.6 Groentewinkels

'n Relatief groot persentasie van die institusies doen van hulle aankope van varsprodukte by groentewinkels (tabel 3.8). Die persentasie wissel van 23,1% van die mynhostelle en -kantiene wat vars vrugte daar koop, tot 60% van die tehuise en sentrums wat vars groente by groentewinkels koop.

Groentewinkels word hoofsaaklik besoek omdat die meeste varsprodukte daar beskikbaar is, dit tydbesparend is of in noodgevalle besoek kan word, die pryse redelik is, produkte afgelewer word en dat die produkte vars is (tabel 3.9).

3.7.7 Informele sektor

Die informele sektor word nie deur die mynhostelle en -kantiene ondersteun wanneer hulle varsprodukte koop nie, maar 11,1% van die respondente van verversingsinstellings sê hulle koop van hulle vars groente by die informele sektor (tabel 3.8). Dit word hoofsaaklik gedoen omdat dit tydbesparend is of in noodgevalle (tabel 3.9).

3.7.8 Ander aankoopplekke

Weinig institusies besoek ander aankoopplekke soos kafees vir hulle aankope van varsprodukte (tabel 3.8). Waar dit wel gebeur, is dit hoofsaaklik omdat die verskaffer die produkte aflewer en pryse redelik is (tabel 3.9).

3.8 JAARLIKSE BESTEDING AAN VARSPRODUKTE VOLGENS AANKOOPPLEK

In die vraelys is gevra hoeveel respondente aan vars groente en vrugte bestee (vraag 1 in die vraelys – bylae C). Verder is hulle gevra om die persentasie van hulle totale aankope van vars groente (vraag 4) en vars vrugte (vraag 5) by die verskillende aankoopplekke aan te dui. Die inligting is gebruik om die totale besteding volgens aankoopplek vir alle institusies in die RSA te bereken. Die respondente se inligting is verhef tot landstotale soos in afdeling 2.3.3 bespreek. Daar moet by die beoordeling van die bedrae steeds rekening gehou word met moontlike foute wat die betroubaarheid van die inligting kan beïnvloed (sien afdeling 2.4).

3.8.1 Vars groente

Tabel 3.10 toon die totale jaarlikse besteding aan vars groente volgens aankoopplek en soort institusie vir die jaar 1989-90. Van die R119 miljoen wat aan vars groente bestee is, is 50,6% by distribueerders en groot-handelaars gekoop. Groentewinkels (26,7%) is die tweede grootste verskaffer van vars groente aan institusies, gevolg deur die varsproduktemark (9,7%) en boere of produsente (6,5%).

Nywerheidshostelle en -kantiene koop hulle vars groente hoofsaaklik by distribueerders en groothandelaars (45,7%) en groentewinkels (20,4%). Meer as die helfte van die aankope van vars groente deur mynhostelle en -kantiene (66%), hotelle (63,4%) en die owerheidsektor (81,3%) word by distribueerders en groothandelaars gedoen. Koshuise ondersteun hoofsaaklik distribueerders (34,4%), groentewinkels (28,8%) en die varsproduktemark (20,3%). Dit is ook die drie belangrikste verskaffers aan hospitale. Tehuise en

sentrums koop relatief die meeste vars groente by groentewinkels (46,1%) terwyl verversingsinstellings (48%) 'n groot gedeelte van hulle vars groente by distribueerders en groothandelaars koop.

3.8.2 Vars vrugte

Tabel 3.11 toon die totale jaarlikse besteding aan vars vrugte by die verskillende aankoopplekke vir die verskillende soorte institusies vir die jaar 1989-90. Na raming is R46,1 miljoen aan vars vrugte bestee. Hiervan is R24,3 miljoen of 52,8% van die totaal by distribueerders en groothandelaars bestee. 'n Verdere 23,8% is by groentewinkels, en 11,7% by die varsproduktemark bestee.

Die persentasieverdeling van totale aankope van alle institusies volgens aankoopplek van vars groente (tabel 3.10) en vars vrugte (tabel 3.11) toon verskille. So speel makelaars en groentewinkels 'n belangriker rol in die verskaffing van vars vrugte as vars groente by nywerheidshostelle en -kantione. Mynhostelle en -kantione koop relatief minder vars vrugte (4,9% van hulle totale besteding) as vars groente (22,9%) direk van boere of produsente. Relatief meer vars vrugte (33,9%) as vars groente (20,3%) word deur koshuise by die varsproduktemark gekoop. Distribueerders en groothandelaars speel 'n relatief belangriker rol in die verskaffing van vars vrugte as groente by hotelle, hospitale, verversingsinstellings en die owerheidsektor.

3.8.3 Vars groente en vrugte

Tabel 3.12 is die totaal van tabel 3.10 en 3.11. Volgens die tabel word 51,1% van die totale jaarlikse besteding van R165 miljoen aan varsprodukte deur institusies by distribueerders en groothandelaars bestee. Naas groentewinkels waar tehuise en sentrums 46,9% van al hulle varsprodukte koop, is distribueerders en groothandelaars relatief die belangrikste verskaffers van varsprodukte aan al die ander soorte institusies.

3.9 PRYSBEPALING

3.9.1 Metode van prysbepaling

Tabel 3.13 toon die metode van prysbepaling van varsprodukte volgens soort institusie. Volgens die tabel betaal 54,2% van die tehuise en sentrums normale kleinhandelspryse vir die varsprodukte wat hulle aankoop. Die persentasie vir institusies wat normale kleinhandelspryse betaal, is die laagste vir mynhostelle en -kantione (18,8%), gevolg deur koshuise en hospitale.

Nywerheidshostelle en -kantione wat nie normale kleinhandelspryse betaal nie, bepaal pryse hoofsaaklik deur kontrakte (25,2%) en onderhandeling (23,9%). Mynhostelle en -kantione stel hoofsaaklik kontrakte op (58,8%). Koshuise beding spesiale pryse deur onderhandeling (29,4%), tenders (22,3%) en kontrakte (21,4%). Hotelle (51,8%), tehuise en sentrums

TABEL 3.10

Totale jaarlikse besteding aan vars groente volgens aankoopplek en soort institusie, 1989-90

Aankoopplek	Hostelle en kantiene									
	Nywerhede		Myne		Koshuise		Hotelle		Hospitale	
	R'000	% (af)	R'000	% (af)	R'000	% (af)	R'000	% (af)	R'000	% (af)
Varsproduktemark	626	11,0	555	3,0	1 945	20,3	849	3,6	3 998	26,1
% (dwars)	5,4		4,8		16,8		7,3		34,6	
Makelaars	655	11,5	388	2,1	517	5,4	471	2,0	1 976	12,9
% (dwars)	13,1		7,7		10,3		9,4		39,4	
Boere/produsente	365	6,4	4 230	22,9	805	8,4	967	4,1	597	3,9
% (dwars)	4,7		54,4		10,4		12,5		7,7	
Distribueerders en groot-handelaars	2 614	45,7	12 192	66,0	3 296	34,4	14 977	63,4	4 702	30,7
% (dwars)	4,3		20,3		5,5		24,9		7,8	
Hipermarkte en kettingwinkels	162	2,8	92	0,5	105	1,1	354	1,5	92	0,6
% (dwars)	10,0		5,7		6,4		21,8		5,7	
Groentewinkels	1 168	20,4	1 016	5,5	2 759	28,8	5 802	24,6	3 783	24,7
% (dwars)	3,7		3,2		8,7		18,3		11,9	
Informele sektor	53	0,9	0	0,0	96	1,0	71	0,3	46	0,3
% (dwars)	7,1		0,0		12,9		9,5		6,2	
Ander	75	1,3	0	0,0	57	0,6	118	0,5	123	0,8
% (dwars)	18,4		0,0		14,0		28,9		30,1	
TOTAAL	5 718	100,0	18 473	100,0	9 580	100,0	23 609	100,0	15 317	100,0
% (dwars)	4,8		15,5		8,1		19,8		12,9	

TABEL 3.10 (vervolg)

Totale jaarlikse besteding aan vars groente volgens aankoopplek en soort institusie, 1989-90

Aankoopplek	Tehuse en sentrums		Verversings-instellings		Owerheid-sektor		Totaal	
	R'000	% (af)	R'000	% (af)	R'000	% (af)	R'000	% (af)
Varsproduktemark	1 162	11,5	2 408	8,0	20	0,3	11 563	9,7
% (dwars)	10,1		20,8		0,2		100,0	
Makelaars	529	5,3	453	1,5	32	0,5	5 021	4,2
% (dwars)	10,5		9,0		0,6		100,0	
Boere/produsente	350	3,5	453	1,5	1	0,0	7 768	6,5
% (dwars)	4,5		5,8		0,0		100,0	
Distribueerders en groothandelaars	2 864	28,4	14 389	48,0	5 034	81,3	60 068	50,6
% (dwars)	4,8		24,0		8,4		100,0	
Hipermarkte en kettingwinkels	387	3,8	405	1,3	24	0,4	1 621	1,4
% (dwars)	23,9		25,0		1,5		100,0	
Groentewinkels	4 648	46,1	11 510	38,4	1 081	17,5	31 767	26,7
% (dwars)	14,6		36,2		3,4		100,0	
Informele sektor	99	1,0	380	1,3	0	0,0	745	0,6
% (dwars)	13,3		51,0		0,0		100,0	
Ander	35	0,4	0	0,0	0	0,0	408	0,3
% (dwars)	8,6		0,0		0,0		100,0	
TOTAAL	10 074	100,0	29 998	100,0	6 192	100,0	118 961	100,0
% (dwars)	8,5		25,2		5,2		100,0	

TABEL 3.11

Totale jaarlikse besteding aan vars vrugte volgens aankoopplek en soort institusie, 1989-90

Aankoopplek	Nywerhede		Myne		Koshuise		Hotelle		Hospitale	
	R'000	% (af)	R'000	% (af)	R'000	% (af)	R'000	% (af)	R'000	% (af)
Varsprodukte % (dwars)	59 1,1	4,6	244 4,5	4,6	1 687 31,3	33,9	280 5,2	2,5	1 952 36,3	25,5
Makelaars % (dwars)	368 14,7	28,8	466 18,6	8,8	348 13,9	6,9	168 6,7	1,5	934 37,2	12,2
Boere/produsente % (dwars)	12 0,7	0,9	260 15,5	4,9	184 11,0	3,7	706 42,1	6,3	367 21,9	4,8
Distribueerders en groot-handelaars % (dwars)	383 1,6	29,9	3 813 15,7	71,9	1 304 5,4	26,2	7 934 32,6	70,8	2 678 11,0	34,9
Hipermarkte en kettingwinkels % (dwars)	48 6,1	3,8	53 6,8	1,0	75 9,6	1,5	90 11,5	0,8	46 5,9	0,6
Groentewinkels % (dwars)	408 3,7	31,9	456 4,2	8,6	1 328 12,1	26,7	1 871 17,1	16,7	1 630 14,9	21,3
Informele sektor % (dwars)	1 0,4	0,1	0 0,0	0,0	30 10,9	0,7	67 24,4	0,6	23 8,3	0,3
Ander % (dwars)	0 0,0	0,0	11 7,0	0,2	20 12,7	0,4	90 57,0	0,8	31 19,6	0,4
TOTAAL % (dwars)	1 279 2,8	100,0	5 303 11,5	100,0	4 976 10,8	100,0	11 206 24,3	100,0	7 661 16,6	100,0

TABEL 3.11 (vervolg)

Totale jaarlikse besteding aan vars vrugte volgens aankoopplek en soort institusie, 1989-90

Aankoopplek	Tehuse en sentrums		Verversingsinstellings		Owerheidsektor		Totaal	
	R'000	% (af)	R'000	% (af)	R'000	% (af)	R'000	% (af)
Varsproduktemark	677	14,0	467	6,2	16	0,5	5 382	11,7
% (dwars)	12,6		8,7		0,3		100,0	
Makelaars	169	3,5	51	0,7	6	0,2	2 510	5,5
% (dwars)	6,7		2,0		0,2		100,0	
Boere/producente	126	2,6	21	0,3	0	0,0	1 676	3,6
% (dwars)	7,5		1,3		0,0		100,0	
Distribueerders en groothandelaars	1 086	22,5	3 971	52,9	3 144	95,3	24 313	52,8
% (dwars)	4,5		16,3		12,9		100,0	
Hipermarkte en kettingwinkels	331	6,9	133	1,8	6	0,2	782	1,7
% (dwars)	42,3		17,0		0,8		100,0	
Groentewinkels	2 335	48,3	2 807	37,4	125	3,8	10 960	23,8
% (dwars)	21,3		25,6		1,1		100,0	
Informele sektor	108	2,2	46	0,6	0	0,0	275	0,6
% (dwars)	39,3		16,7		0,0		100,0	
Ander	1	0,0	5	0,1	0	0,0	158	0,3
% (dwars)	0,6		3,1		0,0		100,0	
TOTAAL	4 833	100,0	7 501	100,0	3 297	100,0	46 056	100,0
% (dwars)	10,5		16,3		7,2		100,0	

Resultate van die ondersoek

TABEL 3.12

Totale jaarlikse besteding aan varsprodukte volgens aankoopplek en soort institusie, 1989-90

Aankoopplek	Hostelle en kantiene									
	Nywerhede		Myne		Koshuise		Hotelle		Hospitale	
	R'000	% (af)	R'000	% (af)	R'000	% (af)	R'000	% (af)	R'000	% (af)
Varsproduktemark	685	9,8	799	3,4	3 632	25,0	1 129	3,2	5 950	25,8
% (dwars)	4,0		4,7		21,4		6,7		35,1	
Makelaars	1 023	14,6	854	3,6	865	5,9	639	1,8	2 910	12,7
% (dwars)	13,6		11,3		11,5		8,5		38,6	
Boere/produsente	377	5,4	4 490	18,9	989	6,8	1 673	4,8	964	4,2
% (dwars)	4,0		47,5		10,5		17,7		10,2	
Distribueerders en groothandelaars	2 997	42,8	16 005	67,3	4 600	31,6	22 911	65,9	7 380	32,1
% (dwars)	3,6		19,0		5,5		27,1		8,7	
Hipermarkte en kettingwinkels	210	3,0	145	0,6	180	1,2	444	1,3	138	0,6
% (dwars)	8,7		6,0		7,5		18,5		5,7	
Groentewinkels	1 576	22,5	1 472	6,1	4 087	28,1	7 673	22,0	5 413	23,6
% (dwars)	3,7		3,4		9,6		18,0		12,7	
Informele sektor	54	0,8	0	0,0	126	0,9	138	0,4	69	0,3
% (dwars)	5,3		0,0		12,4		13,5		6,8	
Ander	75	1,1	11	0,1	77	0,5	208	0,6	154	0,7
% (dwars)	13,3		1,9		13,6		36,8		27,2	
TOTAAL	6 997	100,0	23 776	100,0	14 556	100,0	34 815	100,0	22 978	100,0
% (dwars)	4,2		14,4		8,8		21,1		13,9	

TABEL 3.12 (vervolg)

Totale jaarlikse besteding aan varsprodukte volgens aankoopplek en soort institusie, 1989-90

Aankoopplek	Tehuse en sentrums		Verversingsinstellings		Owerheidsektor		Totaal	
	R'000	% (af)	R'000	% (af)	R'000	% (af)	R'000	% (af)
Varsproduktemark	1 839	12,3	2 875	7,7	36	0,4	16 945	10,3
% (dwars)	10,9		17,0		0,2		100,0	
Makelaars	698	4,7	504	1,3	38	0,4	7 531	4,6
% (dwars)	9,3		6,7		0,5		100,0	
Boere/produsente	476	3,2	474	1,3	1	0,0	9 444	5,7
% (dwars)	5,0		5,1		0,0		100,0	
Distribueerders en groothandelaars	3 950	26,5	18 360	49,0	8 178	86,2	84 381	51,1
% (dwars)	4,7		21,7		9,7		100,0	
Hipermarkte en kettingwinkels	718	4,8	528	1,4	30	0,3	2 403	1,5
% (dwars)	30,0		22,4		1,2		100,0	
Groentewinkels	6 983	46,9	14 317	38,2	1 206	12,7	42 727	25,9
% (dwars)	16,3		33,5		2,8		100,0	
Informele sektor	207	1,4	426	1,1	0	0,0	1 020	0,6
% (dwars)	20,3		41,7		0,0		100,0	
Ander	36	0,2	5	0,0	0	0,0	566	0,3
% (dwars)	6,4		0,8		0,0		100,0	
TOTAAL	14 907	100,0	37 499	100,0	9 489	100,0	165 017	100,0
% (dwars)	9,0		22,8		5,8		100,0	

Resultate van die ondersoek

(35%) en verversingsondernemings (53,9%) wat nie normale kleinhandelspryse betaal nie, beding spesiale pryse hoofsaaklik deur onderhandeling. Net soos koshuise, beding hospitale spesiale pryse by wyse van al drie metodes, naamlik kontrakte (31,7%), onderhandeling (21,3%) en tenders (19,3%).

3.9.2 Prystermyne

Tabel 3.14 toon die prystermyne van die veskillende soorte ooreenkomste volgens soort institusie. Tabel 3.14 moet saam met tabel 3.13 gelees word, omdat die aantal waarnemings in sekere gevalle klein is.

So het slegs 3,6% van die hotelle kontrakte aangegaan waarvolgens spesiale pryse beding word (tabel 3.13). Volgens tabel 3.14 het die grootste persentasie (75%) kontrakte wat deur hotelle gesluit is 'n prystermyne van een week. So 'n bevinding is egter van weinig waarde omdat die aantal waarnemings te min is.

TABEL 3.13
Metode van prysbepaling van varsprodukte volgens soort institusie

Prys	Hostelle en kantiene		Koshuise	Hotelle
	Nywerhede	Myne		
	%	%	%	%
Normale kleinhandelspryse	44,4	18,8	26,9	44,6
Kontrak	25,2	58,8	21,4	3,6
Tender	6,5	4,8	22,3	—
Onderhandeling	23,9	17,6	29,4	51,8
Ander	—	—	—	—
Totaal	100,0	100,0	100,0	100,0

TABEL 3.13 (vervolg)
Metode van prysbepaling van varsprodukte volgens soort institusie

Prys	Hospitale	Tehuse en sentrums	Verversings-insellings
	%	%	%
Normale kleinhandelspryse	27,7	54,2	36,4
Kontrak	31,7	6,3	7,8
Tender	19,3	4,3	1,9
Onderhandeling	21,3	35,0	53,9
Ander	—	0,2	—
Totaal	100,0	100,0	100,0

TABEL 3.14
Geldige prystermyne volgens soort ooreenkoms en institusie

Ooreenkoms en prystermyne	Hostelle en kantiene			
	Nywerhede	Myne	Koshuise	Hotelle
	%	%	%	%
KONTRAK				
Een week	10,5	0,0	7,0	75,0
Twee weke	24,5	0,0	3,5	0,0
Een maand	26,3	6,5	17,5	25,0
Twee tot drie maande	7,0	4,4	14,0	0,0
Vier tot ses maande	5,3	10,9	5,3	0,0
Sewe tot elf maande	0,0	2,2	1,8	0,0
Jaar+	21,1	60,8	43,9	0,0
Geen periode genoem	5,3	15,2	7,0	0,0
Totaal	100,0	100,0	100,0	100,0
TENDER				
Een week	9,1	0,0	5,2	0,0
Twee weke	0,0	0,0	0,0	0,0
Een maand	9,1	0,0	10,3	0,0
Twee tot drie maande	54,5	0,0	12,1	0,0
Vier tot ses maande	0,0	0,0	13,8	0,0
Sewe tot elf maande	0,0	0,0	0,0	0,0
Jaar+	27,3	100,0	50,0	0,0
Geen periode genoem	0,0	0,0	8,6	0,0
Totaal	100,0	100,0	100,0	0,0
ONDERHANDELING				
Daaglik	8,0	7,7	7,4	9,1
Een week	38,0	7,7	41,9	45,4
Twee weke	8,0	0,0	4,9	7,3
Een maand	16,0	38,4	17,3	18,2
Twee tot drie maande	6,0	0,0	3,7	1,8
Vier tot ses maande	2,0	15,4	2,5	1,8
Sewe tot elf maande	0,0	0,0	0,0	0,0
Jaar+	0,0	7,7	2,5	0,0
Geen periode genoem	22,0	23,1	19,8	16,4
Totaal	100,0	100,0	100,0	100,0

TABEL 3.14 (vervolg)

Geldige prystermyne volgens soort ooreenkoms en institusie

Ooreenkoms en prystermyn	Hospitale %	Tehuse en sentrums %	Verversings-insellings %
KONTRAK			
Een week	7,8	34,4	18,7
Twee weke	2,2	6,9	6,2
Een maand	5,6	20,7	50,0
Twee tot drie maande	10,0	0,0	6,3
Vier tot ses maande	7,8	3,5	0,0
Sewe tot elf maande	0,0	0,0	0,0
Jaar+	61,1	31,0	6,3
Geen periode genoem	5,5	3,5	12,5
Totaal	100,0	100,0	100,0
TENDER			
Een week	3,9	20,0	50,0
Twee weke	0,0	5,0	0,0
Een maand	11,8	15,0	0,0
Twee tot drie maande	5,9	0,0	0,0
Vier tot ses maande	5,9	5,0	0,0
Sewe tot elf maande	2,0	0,0	0,0
Jaar+	70,5	35,0	0,0
Geen periode genoem	0,0	20,0	50,0
Totaal	100,0	100,0	100,0
ONDERHANDELING			
Daaglik	7,1	5,3	22,1
Een week	39,3	42,1	30,8
Twee weke	7,1	5,8	11,5
Een maand	17,9	15,7	13,5
Twee tot drie maande	1,8	1,8	0,0
Vier tot ses maande	1,8	1,8	0,0
Sewe tot elf maande	0,0	0,0	0,0
Jaar+	0,0	1,8	0,0
Geen periode genoem	25,0	25,7	22,1
Totaal	100,0	100,0	100,0

KONTRAKTE

Kontrakte waarvolgens varsprodukte teen sekere pryse gelewer word se prystermyne wissel van een week tot 'n jaar of langer. Die algemeenste termyn is egter een maand en 'n jaar of langer. Dit is veral in die geval van kontrakte wat deur hospitale (61,1%), myne (60,8%) en koshuise (43,9%) aangegaan word, dat die prystermyne 'n jaar of langer geldig is.

TENDER

Aansienlik minder institusies bekom hulle varsprodukte deur tenders as deur kontrakte (tabel 3.13). Die geldige prystermyne van tenders (tabel 3.14) is oor die algemeen langer as dié van kontrakte, soos blyk uit die relatief kleiner aantal tenders met kort prystermyne. Die prystermyne van al die tenders wat mynhostelle en -kantiene vir die lewering van varsprodukte uitgesit het, was vir 'n jaar of langer en 70,5% van die hospitale en 50% van die koshuise se tenders was ook vir 'n jaar of langer geldig.

ONDERHANDELING

Die prystermyne by onderhandeling is aansienlik korter as by kontrakte en tenders. 'n Aantal respondente beweer hulle onderhandel daagliks oor spesiale pryse. Die algemeenste prystermyne waarvoor onderhandel word, is egter 'n week. So het 45,4% van die hotelle, 42,1% van die tehuise en sentrums, 41,9% van die koshuise, 39,3% van die hospitale en 38% van die nywerheidshostelle en -kantiene gesê die pryse waarvoor hulle onderhandel, is vir 'n week geldig.

3.10 TITEL VAN DIE BESLUITNEMER OOR DIE AANKOPE VAN VARSPRODUKTE

Vraag 9 in die vraelys (bylae C) oor die titel van die persoon wat besluit oor die aankope van varsprodukte is ingesluit om inligting vir gebruik in posversendings in te samel. Uit die aard van die saak sal die titel van die betrokke persoon volgens soort institusie verskil. Maar binne elke soort institusie was daar in die meeste gevalle ook geen gebruikelike titel vir die besluitnemers nie. Tabel 3.15 is 'n samevatting van die algemeenste titels volgens soort institusie. By al die verskillende soorte institusies is die persentasie onder 'ander' relatief hoog. Meer besonderhede oor die titels, soos deur die respondente aangegee, verskyn in bylae B.

Die titels kantienbestuurder (16,1%) en spysenierbestuurder (12,4%) is die twee wat die meeste by nywerheidshostelle en -kantiene voorgekom het. Die 'hostelbestuurder' (18,6%) staan bo aan die lys by mynhostelle en -kantiene. Die besluitnemer by koshuise is meestal die matrone (32,5%) terwyl die eienaar by hotelle (20,9%) en verversingsinstellings (28,9%) in baie gevalle besluit oor die aankope van varsprodukte. Die 'voedseldiensbestuurder' (22,5%) is die meeste genoem by hospitale terwyl die 'superintendent' (26,3%) by tehuise en sentrums genoem is.

3.11 GESONDHEIDSASPEKTE BY DIE VERBOUING EN BEHANDELING VAN VASPRODUKTE

Respondente is gevra of hulle meen daar is aspekte van die verbouing en behandeling van vars groente en vrugte waarvoor verbruikers om gesondheidsredes ingelig behoort te word (vraag 8 in die vraelys – bylae C). Tabel 3.16 toon die antwoorde op die vraag.

Volgens die tabel het die persentasie respondente wat gesê het verbruikers behoort ingelig te word, van 38,8% by hotelle tot 61,5% by verversingsinstellings gewissel. Sommige van die respondente het geen aspek genoem waarvoor verbruikers ingelig behoort te word nie, terwyl heelwat ander niksseggende aspekte genoem het. Die persentasie respondente wat niksseggende aspekte genoem het of aspekte wat nie op gesondheid van toepassing is nie, het van 14,7% by hospitale tot 37,3% by koshuise gewissel.

Die meeste respondente meen verbruikers behoort oor aspekte van die gebruik van **plaagdoders** ingelig te word. Dit is veral hospitale (61,2%), tehuise en sentrums (61,5%) en verversingsinstellings (60,8%) wat sterk hieroor voel.

3.12 INSTITUSIES VOLGENS GROOTTE EN AANKOPE

In dié afdeling word die institusies in kwartiele, volgens grootte van aankope van varsprodukte, ingedeel. Tabel 3.17 bevat 'n opsomming van die belangrikste eienskappe van die vier groepe institusies.

3.12.1 Indeling

Die grense van die grootte-groepe is deur die rekenaar bepaal. Die eerste groep institusies se jaarlikse aankope van varsprodukte is minder as R3 700. Net meer as 'n kwart van die institusies (26,1%) val in dié groep wat as groep 1 bekend staan. Die grense van die tweede groep (groep 2) is van R3 700 tot R9 499 (24,6% van die institusies), dié van groep 3 is van R9 500 tot R22 799 (24,5%) en die van groep 4 is R22 800 en meer (24,8%).

3.12.2 Soort institusie

Die grootste persentasie van die kleiner institusies (groep 1) bestaan uit tehuise en sentrums (48,1%) en nywerheidshostelle en -kantiene (18,6%). Die meeste institusies in groep 2 is tehuise en sentrums (32,7%), koshuise (22,2%) en nywerheidshostelle en -kantiene (16,3%). Groep 3 se institusies bestaan uit 'n relatief groot persentasie tehuise en sentrums (32,7%), koshuise (23,3%), hospitale (12,2%), verversingsinstellings (12,2%) en nywerheidshostelle en -kantiene (11,3%). Die institusies wat groot aankoop (groep 4), sluit relatief baie hospitale (28,4%), verversingsinstellings (22,2%), koshuise (12,4%) en mynhostelle en -kantiene (11,1%) in.

TABEL 3.15

Titel van besluitnemer oor die aankoop van varsprodukte volgens soort institusie

Institusie en titel	Persentasie van die institusie
	%
NYWERHEIDSHOSTELLE EN -KANTIENE	
Kantienbestuurder	16,1
Spysenierbestuurder	12,4
Aankoopbestuurder	6,0
Administratiewe bestuurder	4,0
Personeelbestuurder	3,2
Ander	58,3
Totaal	100,0
MYNHOSTELLE EN -KANTIENE	
Hostelbestuurder	18,6
Spysenierbestuurder	9,3
Hoofaankoper	9,4
Personeelbestuurder	4,7
Ander	58,0
Totaal	100,0
KOSHUISE	
Matrone	32,5
Huismoeder	11,8
Spysenierbestuurder	3,5
Skoolhoof	3,2
Tenderraad	2,9
Ander	46,1
Totaal	100,0
HOTELLE	
Eienaar	20,9
Bestuurder	13,9
Hoofkok	11,3
Spysenierbestuurder	7,8
Kombuistoeshouer	7,8
Ander	38,3
Totaal	100,0

Institusie en titel	Persentasie van die institusie
	%
HOSPITALE	
Voedseldiensbestuurder	22,5
Dieetkundige	7,7
Matrone	6,0
Hospitaalraad	4,9
Ander	58,9
Totaal	100,0
TEHUISE EN SENTRUMS	
Superintendent	26,3
Huismoeder/huisvader	10,5
Huishoudster	9,6
Hoof van inrigting	5,6
Matrone	4,0
Ander	44,0
Totaal	100,0
VERVERSINGSINSTELLINGS	
Eienaar	28,9
Besturende direkteur	20,9
Sjef	4,4
Eienaar/bestuurder	4,4
Vennoot	4,4
Ander	37,0
Totaal	100,0

3.12.3 Verspreiding van institusies

Meer nywerheidshostelle en -kantiene val in die groepe institusies waarvan die aankope van varsprodukte kleiner is. Die omgekeerde geld vir mynhostelle en -kantiene waarvan 60,5% in groep 4 val. Ongeveer twee derdes (66,2%) van die koshuise val in die middelste twee groepe terwyl net meer as die helfte (50,4%) van die hotelle in groep 1 en 2 val. Hospitale en verversingsinstellings kan oor die algemeen as groot aankopers beskou word, terwyl tehuise en sentrums as kleiner aankopers geklassifiseer kan word.

TABEL 3.16
 Verbouings- en behandelingsaspekte van varsprodukte waarvoor inligting
 verlang word volgens soort institusie

Prys	Hostelle en kantiene			
	Nywerhede	Myne	Koshuise	Hotelle
	%	%	%	%
INSTITUSIES WAT INLIGTING VERLANG	53,8	45,2	45,2	38,8
<i>Soort inligting</i>				
Plaagdoders	59,2	39,3	46,0	44,7
Bestraling	18,4	9,1	4,0	10,5
Metode van berging	3,1	12,1	5,6	7,9
Soort bemestingstowwe	8,2	6,1	4,0	5,3
Preserveermiddels	10,2	6,1	4,0	0,0
Hormoonbehandeling	—	—	1,6	—
Metode van rypwording	—	—	1,6	2,6
Waar en hoe verbou	9,2	9,1	1,6	2,6
Metode van versending	4,1	3,0	1,6	2,6
Behandeling van piesangs om spoedige verkleuring te voorkom	—	—	0,8	—
Organies gekweek	4,1	—	0,8	—
Waterkwekery	1,0	6,1	—	2,6
Niksseggend	20,4	33,3	37,3	28,9
Geen aspek	2,0	3,0	5,6	7,9

TABEL 3.16 (vervolg)

Verbouings- en behandelingsaspekte van varsprodukte waarvoor inligting
verland word volgens soort institusie

Prys	Hospitale	Tehuse en sentrums	Verversings- insellings
	%	%	%
INSTITUTSIES WAT INLIGTING VERLANG	46,1	54,6	61,5
<i>Soort inligting</i>			
Plaagdoders	61,2	61,5	60,8
Bestraling	16,4	17,9	10,3
Metode van berging	6,0	8,4	3,7
Soort bemestingstowwe	6,0	7,0	8,4
Preserveermiddels	6,0	4,4	7,5
Hormoonbehandeling	1,7	4,0	—
Metode van rypwording	3,4	4,4	1,9
Waar en hoe verbou	4,3	2,6	4,7
Metode van versending	3,4	2,6	1,9
Behandeling van piesangs om spoedige verkleuring te voorkom	0,9	1,8	0,9
Organics gekweek	3,4	1,8	2,8
Waterkwekery	1,7	1,1	—
Niksseggend	14,7	20,1	22,4
Geen aspek	6,0	1,8	7,5

TABEL 3.17

Eienskappe van institusies volgens grootte van aankope van varsprodukte

Eienskap		Jaarlikse besteding aan varsprodukte			
		>R3 700	R3 700- R9 499	R9 500- R22 799	R22 800+
PERSENTASIEVERDELING					
VAN RESPONDENTE	%	26,1	24,6	24,5	24,8
SOORT INSTITUSIE WAARUIT ELKE GROOTTEGROEP BESTAAN					
Nywerheidshostelle en -kantiene	%	18,6	16,3	11,3	7,5
Mynhostelle en -kantiene	%	2,3	1,5	3,5	11,1
Koshuise	%	10,2	22,2	23,3	12,4
Hotelle	%	6,1	6,4	4,8	7,5
Hospitale	%	8,1	12,5	12,2	28,4
Tehuise en sentrums	%	48,1	32,7	32,7	10,0
Verversingsinstellings	%	6,6	8,4	12,2	22,2
Owerheidsektor	%	0,0	0,0	0,0	0,9
		100,0	100,0	100,0	100,0
VERSPREIDING VAN INSTITUSIES VOLGENS GROTTEGROEP					
Nywerheidshostelle en -kantiene	%	35,3	29,7	20,9	14,1
Mynhostelle en -kantiene	%	12,8	8,1	18,6	60,5
Koshuise	%	15,3	32,1	34,1	18,5
Hotelle	%	25,2	25,2	19,3	30,4
Hospitale	%	13,4	20,1	19,7	46,8
Tehuise en sentrums	%	39,6	26,0	26,2	8,2
Verversingsinstellings	%	13,5	16,6	24,5	45,4
Owerheidsektor	%	0,0	0,0	0,0	100,0
PERSENTASIE VAN TOTALE BESTEDING AAN					
Vars groente	%	1,3	4,6	10,1	84,0
Vars vrugte	%	2,2	5,0	10,0	82,8
GEMIDDELDE JAARLIKSE BESTEDING PER RESPONDENT AAN					
Vars groente	R	1 185	4 902	10 829	90 558
Vars vrugte	R	831	2 106	4 310	35 608

Eienskap	Jaarlikse besteding aan varsprodukte			
	>R3 700	R3 700- R9 499	R9 500- R22 799	R22 800+
BELANGRIKHEIDSINDEKS				
VAN FAKTORE BY DIE				
AANKOOP VAN VARS				
GROENTE				
Kwaliteit	100,0	100,0	100,0	100,0
Prys	69,7	73,6	70,0	67,2
Deurlopende voorsiening	42,8	43,6	48,1	52,9
Verskeidenheid	33,0	32,7	32,3	29,3
Hoeveelheid	23,5	21,0	20,9	22,5
Gradering	19,3	14,4	19,5	16,2
PERSENTASIE RESPONDENTE				
WAT BY DIE VOLGENDE				
PLEKKE KOOP				
Varsproduktemark	% 10,3	17,9	15,8	13,2
Makelaars	% 4,0	5,8	6,4	7,9
Boere en produsente	% 12,8	18,1	17,3	16,9
Distribueerders en groot- handelaars	% 14,6	24,1	33,6	46,4
Hipermarkte en ketting- winkels	% 32,8	16,4	12,7	5,7
Groentewinkels	% 57,7	51,9	46,9	36,7
Informele sektor	% 9,0	5,6	4,2	3,7
Ander	% 1,5	1,9	1,1	0,9
PERSENTASIE VAN TOTALE				
BESTEDING AAN VARS-				
PRODUKTE VOLGENS				
AANKOOPPLEK				
Varsproduktemark	% 1,2	7,1	14,4	77,3
Makelaars	% 0,9	4,3	10,5	84,3
Boere en produsente	% 1,2	3,7	9,5	85,6
Distribueerders en groot- handelaars	% 0,4	1,9	5,5	92,2
Hipermarkte en ketting- winkels	% 20,2	20,6	36,6	22,6
Groentewinkels	% 3,2	9,2	16,5	71,1
Informele sektor	% 17,6	14,7	38,0	29,7
Ander	% 4,1	27,6	19,0	49,3

Eienskap	Jaarlikse besteding aan varsprodukte			
	>R3 700	R3 700- R9 499	R9 500- R22 799	R22 800+
GEMIDDELDE JAARLIKSE BESTEDING PER RESPONDENT AAN VARSPRODUKTE BY DIE				
Varsproduktemark	R 1 579	6 285	14 639	94 656
Makelaars	R 1 404	5 427	12 411	79 829
Boere en produsente	R 688	1 629	4 475	41 426
Distribueerders en groot-handelaars	R 1 995	6 189	13 275	159 956
Hipermarkte en ketting-winkels	R 894	2 047	4 762	6 561
Groentewinkels	R 1 749	6 228	12 516	69 210
Informele sektor	R 1 122	1 701	5 997	5 240
Ander	R 964	5 858	7 260	23 502
METODE VAN PRYBEPALING				
Normale kleinhandelspryse	% 63,3	44,8	32,3	18,6
Onderhandeling	% 25,0	33,3	33,1	39,2
Kontrak	% 6,6	12,6	21,1	31,9
Tender	% 5,1	9,3	13,5	10,3
	100,0	100,0	100,0	100,0

*Slegs diegene wat daar koop

3.12.4 Besteding aan varsprodukte

Volgens tabel 3.17 was 24,8% van die institusies wat jaarliks varsprodukte ter waarde van meer as R22 799 aankoop, vir 84% van die totale besteding deur institusies aan vars groente en vir 82,8% van die totale besteding aan vars vrugte verantwoordelik. Die gemiddelde jaarlikse besteding per respondent aan vars groente is R1 185 vir die klein institusies (groep 1), R4 902 vir groep 2 se institusies, R10 829 vir groep 3 se institusies en R90 558 vir groep 4 se institusies. Die gemiddelde besteding per respondent aan vars vrugte vir die vier groepe is R831, R2 106, R4 310 en R35 608 onderskeidelik.

3.12.5 Motiveringsfaktore by die aankoop van vars groente

Die relatiewe belangrikheid van die verskillende faktore wat oorweeg word by die aankoop van vars groente volgens groottegroep van die institusies word in tabel 3.17 getoon. Hoewel die verskille nie groot is nie, blyk prys en verskeidenheid by die kleiner aankopers, en deurlopende voorsiening by die groter aankopers belangriker te wees.

verskeidenheid by die kleiner aankopers, en deurlopende voorsiening by die groter aankopers belangriker to wees.

3.12.6 Plek van aankope

Respondente uit alle groottegroepe koop by die varsproduktemark en by boere en produsente. Die persentasie institusies wat by makelaars (dit is agente wat voorraad nie fisies hanteer nie) koop, is hoër by die groter institusies (7,9% vir die groep R22 800+ en 6,4% vir die groep R9 500 tot R22 799) as by die kleiner institusies (4% vir die groep >R3 700 en 5,8% vir die groep R3 700 tot R9 499). Van alle aankoopplekke is die persentasie institusies in die groottegroep R22 800+ die hoogste wat koop by distribueerders en groothandelaars (46,4%), gevolg deur groentewinkels (36,7%), boere en produsente (16,9%) en die varsproduktemark (13,2%). Hipermarkte en kettingwinkels, groentewinkels en die informele sektor word deur relatief meer kleiner as groter aankopers besoek.

3.12.7 Besteding by aankoopplekke

Volgens tabel 3.17 is institusies wat in groep 4 val verantwoordelik vir 77,3% van die aankope van varsprodukte by die varsproduktemark. By makelaars (84,3%), boere of produsente (85,6%) en distribueerders en groothandelaars (92,2%) is die aandeel van die groot aankopers (groep 4) selfs hoër as hul aandeel by die varsproduktemark. Groep 4-institusies is ook verantwoordelik vir 71,1% van die verkope van groentewinkels aan institusies. Die aandeel van totale besteding aan varsprodukte deur die groot aankopers (groep 4) is aansienlik kleiner by hipermarkte en kettinginkels (22,6%), die informele sektor (29,7%) en ander aankoopplekke (49,3%), terwyl hulle verantwoordelik vir 71,1% van die verkope van groentewinkels aan institusies is.

Die gemiddelde jaarlikse besteding per respondent wat wel aankope by die verskillende aankoopplekke doen, word in tabel 3.17 getoon. Respondente in groep 1 wat by boere of produsente koop, bestee gemiddeld die kleinste bedrag per jaar (R688) daar, terwyl respondente in groep 4 wat by distribueerders en groothandelaars koop, gemiddeld die grootste bedrag (R159 956) bestee. Oor die algemeen is die gemiddelde bedrag per respondent wat by boere of produsente varsprodukte koop relatief klein, waarskynlik omdat die verskeidenheid produkte wat daar gekoop word, beperk is. Daarteenoor is die gemiddelde besteding per respondent wat by die varsproduktemark, makelaars, distribueerders en groentewinkels koop, relatief groot.

3.12.8 Metode van prysbepaling

Meer as 60% (63,3%) van die respondente wat in groep 1 val, betaal normale kleinhandelspryse as hulle varsprodukte aankoop, terwyl 'n verdere 25%

deur onderhandeling spesiale pryse beding (tabel 3.17). By groep 2- en 3-respondente is normale kleinhandelspryse en onderhandeling insgelyks die belangrikste metode van prysbepaling. Instituisies wat groot aankoop (groep 4) beding meermale spesiale pryse deur onderhandeling (39,2%), kontrakte (31,9%) en tenders (10,3%). Tog is daar ook 18,6% van die groep wat normale kleinhandelspryse betaal.

3.13 SLOTOPMERKINGS

Instituisies bestee in totaal aansienlik minder aan vars groente en vrugte as private verbruikers. Nogtans is dit nodig om van hulle voorkeure en gebruike kennis te neem. Kwaliteit, prys en deurlopende voorsiening is die **belangrikste** vereistes wat hulle aan varsprodukte stel. Die grootste verskaffers aan instituisies is distribucorders en groothandelaars, omdat hulle bereid is om kontrakte te sluit waarin spesiale pryse beding word. Die bekende verskynsel van 'n klein aantal ondernemings ($\pm 25\%$ van die instituisies) wat 'n groot gedeelte van die besigheid hanteer ($\pm 83\%$ van die totale besteding) kom ook by instituisies voor.

**Redes vir die aankope
van die verskillende
soorte groente en
vrugte
(Tabel A1 – A7)**

**Redes vir die aankope
van varsprodukte by
die verskillende
aankoopplekke
(Tabel A8 – A15)**

TABEL A1
Redes vir aankope van vars groente volgens soort institusie

Redes	Hostelle en kantiene		Koshuise	Hotelle	Hospitale	Tehuse en Verversings-	
	Nywerhede	Myne				sentrums	instellings
	%	%	%	%	%	%	%
RESPONDENTE WAT AANKOOP	91,6	97,7	99,4	99,1	100,0	91,8	100,0
<i>Redes</i>							
Maaltyd/geregte/gebak	48,3	33,4	21,5	38,7	12,0	23,0	59,1
Voedingswaarde	16,2	23,8	27,9	0,9	31,0	25,5	1,3
Prys/meer ekonomies	11,4	6,0	11,8	7,9	20,7	9,0	1,8
Gesondheidsredes	7,9	7,1	12,8	5,3	9,2	15,6	1,3
Hou daarvan/smaak	1,7	3,6	6,4	12,3	6,4	9,9	10,6
Slaai	12,3	1,2	3,5	7,9	2,9	1,5	26,7
Beskikbaarheid	5,7	8,4	5,4	4,4	12,1	5,7	0,8
Kwaliteit	2,6	7,1	1,3	6,1	2,5	1,5	3,1
Varsheid	2,6	4,8	2,2	5,3	3,5	5,1	5,3
Plaasvervanger/aanvulling/toevoeging	1,3	1,2	0,3	—	0,4	0,2	—
Verskeidenheid	0,9	—	1,6	2,6	3,2	1,1	0,4
Kontrak/tender	—	2,4	3,2	—	4,7	1,6	—
Tydbesparend/noodgeval	—	1,2	—	0,9	0,4	0,2	—
Niksseggend	4,8	2,4	1,0	0,9	1,4	1,9	15,1
Geen rede	17,1	22,6	19,2	26,3	25,0	18,1	0,4

TABEL A2

Redes vir aankope van ingemaakte groente volgens soort institusie

Redes	Hostelle en kantiene		Koshuise	Hotelle	Hospitale	Tehuse en Verversings-	
	Nywerhede	Myne				sentrums	instellings
	%	%	%	%	%	%	%
RESPONDENTE WAT							
AANKOOP	19,7	8,1	55,7	55,7	59,9	49,4	38,0
<i>Redes</i>							
Tydbesparend/noodgeval	38,8	42,9	13,1	15,6	23,0	20,5	10,7
Vars nie bekombaar	8,2	28,6	20,6	25,0	18,8	25,4	6,0
Maaltyd/geregte/gebak	8,2	—	13,7	32,9	11,8	19,9	38,1
Slaai	10,2	—	2,9	4,7	1,8	7,8	11,9
Voedingswaarde	—	14,3	6,9	—	10,6	5,3	—
Plaasvervanger/aan-							
vulling/toevoeging	6,1	14,3	—	3,1	4,1	4,2	1,2
Prys/meer ekonomies	—	—	5,7	—	8,8	2,2	2,4
Gesondheidsredes	6,1	—	5,7	—	2,4	1,9	1,2
Beskikbaarheid	—	—	5,1	1,6	1,2	2,5	—
Kontrak/tender	—	—	1,2	—	5,3	—	—
Afwisseling	—	—	2,9	—	1,8	2,8	1,2
Langer raklewe	—	—	1,1	1,6	4,1	1,1	—
Verskeidenheid	—	—	0,6	—	—	1,4	—
Kwaliteit	—	—	—	—	0,6	0,7	—
Hou daarvan/smaak	—	—	—	—	—	—	1,2
Niksseggend	—	—	4,0	—	1,8	5,7	6,0
Geen rede	28,6	—	28,0	28,1	27,1	24,7	27,4

Redes vir die aankope van die verskillende soort groente en vrugte

TABEL A3

Redes vir aankope van bevrore groente volgens soort institusie

Redes	Hostelle en kantiene			Hotelle	Hospitale	Tehuse en Verversings-	
	Nywerhede	Myne	Koshuise			sentrums	instellings
	%	%	%	%	%	%	%
RESPONDENTE WAT							
AANKOOP	47,4	14,0	61,8	83,5	68,3	59,9	39,3
<i>Redes</i>							
Tydbesparend/noodgeval	16,1	33,3	14,4	27,1	25,7	25,7	14,9
Vars nie bekombaar	7,6	25,0	28,9	13,5	23,7	30,3	17,2
Maaltyd/geregte/gebak	30,5	16,7	10,8	25,9	8,7	10,5	40,2
Prys	—	8,3	11,4	3,0	9,3	5,6	2,2
Voedingswaarde	2,5	8,3	7,2	—	12,9	4,7	3,4
Langer raklewe	11,0	—	2,1	4,2	3,1	3,5	1,1
Beskikbaarheid	2,5	—	5,1	5,1	2,1	4,7	2,2
Plaasvervanger/aan-							
vulling/toevoeging	0,8	8,3	2,1	2,1	0,5	2,6	—
Kwaliteit	2,5	—	1,5	—	6,7	3,2	—
Slaai	0,8	—	—	—	0,5	0,3	10,3
Gesondheidsredes	2,5	—	0,5	2,1	0,5	3,5	—
Verskeidenheid	1,7	—	3,1	1,0	0,5	2,6	—
Kontrak/tender	—	—	2,5	—	5,7	0,3	—
Afwisseling	—	—	2,1	—	1,5	2,3	—
Varsheid	—	—	1,5	—	0,5	0,3	—
Hou daarvan/smaak	—	—	1,0	—	0,5	0,3	1,1
Voorraadbeheer	0,8	—	0,5	—	1,0	0,3	—
Niksseggend	0,8	—	3,1	1,0	—	2,0	—
Geen rede	33,9	25,0	26,3	28,1	27,8	29,4	17,2

TABEL A4

Redes vir aankope van ontwaterde groente volgens soort institusie

Redes	Hostelle en kantiene		Koshuise	Hotelle	Hospitale	Tehuise en Verversings-	
	Nywerhede	Myne				sentrums	instellings
	%	%	%	%	%	%	%
RESPONDENTE WAT							
AANKOOP	10,8	7,0	18,8	7,0	31,3	12,4	2,6
<i>Redes</i>							
Maaltyd/geregte/gebak	3,7	16,7	13,6	37,5	11,2	30,9	80,0
Vars nie bekombaar	22,2	—	28,8	—	13,5	16,9	—
Prys/meer ekonomies	—	16,7	13,6	12,5	13,5	5,6	—
Tydbesparend/noodgeval	14,8	—	5,1	—	14,6	12,7	—
Gesondheidsredes	11,1	16,7	3,4	—	1,1	1,4	—
Beskikbaarheid	—	16,7	5,1	—	7,8	1,4	—
Plaasvervanger/aan-							
vulling/toevoeging	—	16,7	3,4	—	1,1	5,6	—
Langer raklewe	11,1	—	1,7	—	3,4	7,0	—
Kontrak/tender	—	—	10,2	—	6,7	1,4	—
Voedingswaarde	—	—	3,4	—	10,1	1,4	—
Kwaliteit	11,1	—	—	—	3,4	—	—
Koop vir herverkoop	11,1	—	—	—	—	—	—
Hou daarvan/smaak	—	—	1,7	—	—	—	—
Verskeidenheid	—	—	—	—	—	1,4	—
Niksseggend	—	—	3,4	12,5	—	7,0	—
Geen rede	11,1	50,0	20,3	25,0	33,7	25,4	40,0

Redes vir die aankope van die verskillende soort groente en vrugte

TABEL A5
Redes vir aankope van vars vrugte volgens soort institusie

Redes	Hostelle en kantiene		Koshuise	Hotelle	Hospitale	Tehuse en Verversings-	
	Nywerhede	Myne				sentrums	instellings
	%	%	%	%	%	%	%
RESPONDENTE WAT							
AANKOOP	52,2	75,6	97,5	89,6	96,8	96,3	83,0
<i>Redes</i>							
Maaltyd/geregte/gebak	23,9	27,7	17,7	39,9	11,7	13,9	55,4
Voedingswaarde	5,4	23,1	23,2	—	37,8	20,1	1,6
Gesondheidsredes	14,6	10,8	13,0	4,9	9,1	17,6	1,6
Hou daarvan/smaak	6,9	3,1	6,6	9,7	5,1	15,4	6,5
Prys/meer ekonomies	0,8	4,6	5,9	1,9	11,3	3,8	1,6
Slaai	0,8	—	0,7	2,9	1,1	0,2	13,4
Beskikbaarheid	3,1	—	3,6	1,0	6,5	4,1	0,5
Kwaliteit	—	3,1	0,7	5,8	3,6	1,6	1,6
Varsheid	—	—	1,0	5,8	2,5	1,8	4,8
Koop vir herverkoop	12,3	—	—	—	—	—	0,5
Kontrak/tender	—	1,5	1,9	—	4,4	0,9	—
Verskeidenheid	—	—	1,6	1,9	1,8	0,5	—
Plaasvervanger/aan-							
vulling/toevoeging	2,3	—	1,0	—	1,8	0,7	—
Tydbesparing/noodgeval	—	—	1,0	1,0	—	0,4	—
Afwisseling	—	1,5	—	—	—	0,4	—
Niksseggend	3,1	—	2,0	1,9	0,4	2,2	0,5
Geen rede	36,9	36,9	29,7	30,1	27,6	26,1	24,2

TABEL A6

Redes vir aankope van ingemaakte vrugte volgens soort institusie

Redes	Hostelle en kantiene		Koshuise	Hotelle	Hospitale	Tehuse en Verversings-	
	Nywerhede	Myne				sentrums	instellings
	%	%	%	%	%	%	%
RESPONDENTE WAT AANKOOP	24,5	14,0	76,4	82,6	76,1	60,2	40,6
<i>Redes</i>							
Maaltyd/geregte/gebak	55,7	50,0	42,1	55,9	39,9	44,1	57,7
Tydbesparend/noodgeval	13,1	16,6	7,1	15,8	7,9	11,1	6,6
Beskikbaarheid	4,9	16,7	9,6	9,5	10,7	11,9	8,9
Voedingswaarde	—	8,3	5,8	—	12,5	2,6	1,1
Slaai	3,3	—	7,1	—	3,7	4,6	4,4
Plaasvervanger/aanvulling/toevoeging	—	8,3	2,5	2,1	2,3	3,5	—
Gesondheidsredes	4,9	—	0,8	1,1	7,4	3,1	—
Prys/meeer ekonomies	—	—	2,5	2,2	3,3	1,4	—
Kontrak/tender	—	—	3,4	—	4,7	0,3	—
Afwisseling	—	—	0,8	—	2,8	2,3	—
Langer raklewe	—	—	0,8	1,1	1,9	0,6	1,1
Hou daarvan/smaak	—	—	0,8	1,1	—	1,2	1,1
Verskeidenheid	—	—	0,8	1,1	1,9	0,9	—
Kwaliteit	—	—	—	1,1	0,9	0,3	—
Niksseggend	—	—	1,3	—	—	0,6	1,1
Geen rede	36,1	8,3	28,3	30,5	29,2	30,1	30,0

Redes vir die aankope van die verskillende soort groente en vrugte

TABEL A7
Redes vir aankope van droë-/versuikerde vrugte volgens soort institusie

Redes	Hostelle en kantiene		Koshuise	Hotelle	Hospitale	Tehuse en Verversings-	
	Nywerhede	Myne				sentrums	instellings
	%	%	%	%	%	%	%
RESPONDENTE WAT							
AANKOOP	8,4	5,8	34,7	30,4	41,9	37,3	17,5
<i>Redes</i>							
Maaltyd/geregte/gebak	33,4	40,0	37,6	80,0	42,8	38,3	76,4
Gesondheidsredes	14,3	—	4,6	2,9	14,3	17,3	2,6
Voedingswaarde	—	20,0	6,4	—	15,1	—	—
Plaasvanger/aan-							
vulling/toevoeging	—	20,0	7,3	—	1,7	3,7	—
Afwisseling	—	—	5,5	—	8,4	2,3	—
Tydbesparend/noodgeval	—	20,0	0,9	5,7	—	0,5	—
Hou daarvan/smaak	—	—	0,9	2,9	—	12,6	5,3
Koop vir herverkoop	14,3	—	—	—	—	—	—
Vars nie bekombaar	—	—	8,2	—	2,5	1,9	—
Kontrak/tender	—	—	6,4	—	4,2	0,5	—
Voedingswaarde	—	—	—	—	—	10,7	—
Slaai	—	—	0,9	—	1,7	1,4	2,6
Verskeidenheid	—	—	1,8	—	2,5	1,9	—
Prys/meer ekonomies	—	—	1,8	—	1,6	0,5	—
Langer raklewe	—	—	—	—	0,8	1,9	—
Beskikbaarheid	—	—	—	—	0,8	1,0	—
Kwaliteit	—	—	—	—	0,8	0,5	—
Niksseggend	—	—	3,7	—	5,0	2,8	5,3
Geen rede	33,3	—	31,2	28,6	27,7	26,2	10,5

TABEL A8
Redes vir aankope van varsprodukte by varsproduktemarkte volgens soort institusie

Redes	Hostelle en kantiene								Tehuisse en Verversings-							
	Nywerhede		Myne		Koshuise		Hotelle		Hospitale		sentrums		instellings			
	Groente	Vrugte	Groente	Vrugte	Groente	Vrugte	Groente	Vrugte	Groente	Vrugte	Groente	Vrugte	Groente	Vrugte		
	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%		
RESPONDENTE WAT DAAR KOOP	12,7	10,8	10,7	10,8	13,1	13,2	9,6	8,6	20,1	18,7	15,9	15,0	10,7	10,0		
<i>Redes</i>																
Prys	44,8	21,4	22,2	28,6	36,6	29,3	45,5	55,5	33,3	36,5	50,0	44,1	50,1	42,1		
Varsheid	31,0	7,1	22,2	14,3	36,6	29,3	36,4	33,3	15,8	19,2	45,2	38,1	33,3	36,8		
Beskikbaarheid	30,9	21,4	22,2	42,9	17,4	9,8	18,2	33,3	22,9	17,2	15,5	21,5	—	5,3		
Kwaliteit	17,2	21,4	22,2	14,3	12,2	21,9	9,1	22,2	12,3	9,6	13,1	15,5	8,3	5,3		
Tydbesparend/nood- geval	3,4	7,1	—	—	14,6	17,1	9,1	11,1	7,0	5,7	15,5	14,3	20,9	15,8		
Kontrak/tender	20,7	21,4	—	—	17,1	14,6	—	—	28,1	30,8	—	—	—	—		
Verskeidenheid	—	—	—	—	9,8	9,8	9,1	11,1	12,3	11,5	8,3	13,1	25,0	21,1		
Diens	3,4	—	—	—	2,4	2,4	—	—	5,3	5,7	3,6	4,8	16,7	15,8		
Aflwering	—	—	—	—	2,4	—	—	—	1,8	1,9	6,0	6,0	—	—		
Niksseggend	—	—	—	14,3	2,4	2,4	—	—	1,8	1,9	1,2	2,4	—	—		
Geen rede	10,3	50,0	33,3	28,6	12,2	19,5	9,1	—	12,3	9,6	14,3	16,7	20,8	26,3		

Redes vir die aankope van varsprodukte by die verskillende aankoopplekke

TABEL A9
Redes vir aankope van varsprodukte by makelaars volgens soort institusie

Redes	Hostelle en kantiene				Koshuise				Hotelle		Hospitale		Tehuse en Verversings-		instellings	
	Nywerhede		Myne		GroenteVrugte		GroenteVrugte		GroenteVrugte		GroenteVrugte		Groente Vrugte		Groente Vrugte	
	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%
RESPONDENTE WAT DAAR KOOP	7,0	11,5	4,8	7,7	7,7	6,8	2,6	1,9	5,6	5,4	5,7	4,5	4,4	3,7		
<i>Redes</i>																
Aflewering	37,5	40,0	—	—	16,7	19,0	33,3	50,0	—	—	23,3	28,0	50,0	42,9		
Kontrak/tender	6,3	—	25,0	20,0	37,5	38,0	—	—	62,5	73,4	3,3	—	—	—		
Beskikbaarheid	12,6	13,4	25,0	20,0	12,6	14,3	33,3	—	18,8	20,0	20,0	20,0	—	—		
Tydbesparend/nood- geval	18,8	20,0	25,0	40,0	—	4,8	—	50,0	—	—	20,0	16,0	40,0	28,6		
Prys	25,1	26,7	25,0	40,0	8,3	4,8	—	—	12,5	13,3	20,0	16,0	10,0	28,6		
Diens	—	—	25,0	20,0	4,2	4,8	33,3	—	6,3	6,7	10,0	8,0	10,0	—		
Varsheid	50,0	46,7	—	—	4,2	4,8	—	—	—	—	6,7	12,0	20,0	28,6		
Kwaliteit	18,8	20,0	—	—	4,2	—	—	—	6,3	6,7	13,3	16,0	10,0	14,3		
Verskeidenheid	—	—	—	—	4,2	4,8	—	—	—	—	—	—	—	—		
Niksseggend	—	—	—	—	4,2	4,8	—	—	6,3	—	3,3	4,0	—	—		
Geen rede	6,3	13,3	25,0	20,0	25,0	19,0	—	50,0	6,3	—	16,7	28,0	20,0	14,3		

TABEL A10

Redes vir aankope van varsprodukte direk vanaf boere of produsente volgens soort institusie

Redes	Hostelle en kantiene				Koshuise		Hotelle		Hospitale		Tehuise en		Verversings-	
	Nywerhede		Myne		GroenteVrugte		GroenteVrugte		GroenteVrugte		sentrums		instellings	
	Groente	Vrugte	Groente	Vrugte	Groente	Vrugte	Groente	Vrugte	Groente	Vrugte	Groente	Vrugte	Groente	Vrugte
	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%
RESPONDENTE WAT DAAR KOOP	11,0	3,1	28,6	13,8	23,4	18,3	18,4	13,3	8,8	4,3	17,0	12,1	9,8	5,3
<i>Redes</i>														
Prys	40,0	25,0	37,5	44,4	47,8	43,9	33,3	28,6	44,0	50,0	31,1	29,5	31,8	30,0
Beskikbaarheid	12,0	75,0	8,3	22,2	30,1	30,0	19,1	35,6	20,0	16,6	42,1	35,4	22,6	30,0
Varsheid	12,0	—	8,3	11,1	20,4	19,3	19,0	21,4	16,0	25,0	25,6	14,7	22,7	20,0
Kwaliteit	20,0	—	16,7	11,1	8,2	10,5	19,0	21,4	12,0	16,7	12,2	14,7	4,5	10,0
Aflewering	24,0	25,0	12,5	11,1	1,4	1,8	14,3	7,1	4,0	8,3	2,2	—	4,5	—
Tydbesparend/nood- geval	—	—	12,5	11,1	5,5	3,6	14,3	14,3	4,0	—	1,1	3,0	18,2	10,0
Kontrak/tender	16,0	—	16,6	22,2	1,4	—	—	1,8	8,0	8,3	—	1,5	—	—
Diens	—	—	16,7	11,1	—	—	—	—	4,0	—	3,3	—	4,5	10,0
Verskeidenheid	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	10,0
Niksseggend	12,0	—	4,2	11,1	2,7	3,5	—	—	4,0	—	1,1	2,9	—	10,0
Geen rede	32,0	—	29,2	11,1	13,7	21,1	23,8	14,3	32,0	25,0	13,3	22,1	27,3	10,0

Redes vir die aankope van varsprodukte by die verskillende aankoopplekke

TABEL A11

Redes vir aankope van varsprodukte by distribueerders en groothandelaars volgens soort institusie

Redes	Hostelle en kantiene				Koshuise				Hotelle		Hospitale		Tehuise en Verversings-		instellings	
	Nywerhede		Myne		GroenteVrugte		GroenteVrugte		GroenteVrugte		GroenteVrugte		Groente Vrugte		Groente Vrugte	
	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%
RESPONDENTE WAT DAAR KOOP	35,5	38,5	31,0	46,2	24,7	23,5	36,8	36,2	26,4	26,3	19,3	16,6	51,6	43,2		
<i>Redes</i>																
Kontrak/tender	29,6	20,0	53,9	40,0	33,8	34,3	2,4	—	44,0	42,4	11,8	10,8	0,9	—		
Prys	21,1	32,0	23,1	26,7	19,5	24,7	31,0	39,4	18,6	19,2	35,3	33,4	23,3	24,4		
Aflewering	13,6	6,0	11,5	10,0	11,7	12,3	52,4	50,0	12,0	15,1	19,6	22,6	28,4	30,5		
Tydbesparend/nood- geval	33,3	40,0	19,2	20,0	9,1	8,2	14,3	15,8	12,0	10,9	17,6	14,0	34,5	32,9		
Beskikbaarheid	6,2	20,0	38,4	33,3	15,6	15,2	26,2	26,3	13,3	16,4	18,6	22,8	9,6	9,7		
Kwaliteit	11,1	16,0	7,7	10,0	9,1	13,7	19,0	18,4	8,0	12,3	13,7	18,3	10,3	14,6		
Diens	11,1	16,0	3,8	3,3	11,7	12,4	16,7	18,4	4,0	2,7	8,9	9,8	11,3	12,2		
Varsheid	8,6	6,0	3,8	3,3	5,2	5,5	4,8	7,9	5,3	2,7	17,6	12,9	7,8	9,8		
Verskeidenheid	—	—	—	—	2,6	2,7	2,4	2,6	1,3	2,7	2,9	2,2	0,9	2,4		
Verpakking	—	—	—	—	—	1,4	2,4	—	2,6	—	3,0	—	0,9	—		
Niksseggend	3,7	—	3,8	3,3	3,9	4,1	4,8	2,6	—	—	—	—	0,9	—		
Geen rede	17,3	16,0	—	6,7	11,7	9,6	7,1	10,5	13,3	13,7	14,7	16,1	22,4	22,0		

TABEL A12

Redes vir aankope van varsprodukte by hipermarkte en kettingwinkels volgens soort institusie

Redes	Hostelle en kantiene				Koshuise		Hotelle		Hospitale		Tehuise en		Verversings-	
	Nywerhede		Myne		GroenteVrugte		GroenteVrugte		GroenteVrugte		sentrums		instellings	
	Groente	Vrugte	Groente	Vrugte	Groente	Vrugte	Groente	Vrugte	Groente	Vrugte	Groente	Vrugte	Groente	Vrugte
	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%
RESPONDENTE WAT DAAR KOOP	20,2	15,4	6,0	4,6	6,4	5,8	21,1	21,0	6,7	5,8	21,4	20,9	24,9	22,1
<i>Redes</i>														
Tydbesparend/nood- geval	34,8	30,0	—	—	25,2	44,5	33,4	22,6	26,4	31,3	33,3	38,5	39,3	47,6
Beskikbaarheid	19,6	35,0	20,0	—	20,0	16,7	33,4	27,2	26,3	31,3	23,1	18,1	16,2	14,3
Prys	28,3	25,0	—	—	20,0	22,3	4,2	9,1	15,8	12,5	28,4	29,9	10,7	7,2
Varsheid	10,9	25,0	20,0	66,7	15,0	16,7	4,2	4,5	10,5	12,5	10,6	8,5	3,6	2,4
Kwaliteit	10,9	5,0	—	—	10,0	11,1	4,2	4,5	—	—	5,3	6,0	10,7	9,5
Kontrak/tender	—	—	—	—	5,0	5,6	—	—	10,6	12,6	—	—	—	—
Diens	2,2	5,0	—	—	5,0	5,6	4,2	4,5	—	—	1,8	2,6	—	2,4
Aflewering	—	—	—	—	5,0	5,6	—	—	—	—	—	—	—	—
Verskeidenheid	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2,6	3,6	7,1
Niksseggend	—	—	20,0	—	—	—	4,2	—	—	—	1,8	3,4	—	—
Geen rede	17,4	—	40,0	33,3	15,0	11,1	29,2	36,4	31,6	18,8	15,9	16,2	33,9	23,8
Verpakking	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	0,9	—	—

Redes vir die aankope van varsprodukte by die verskillende aankoopplekke

TABEL A13

Redes vir aankope van varsprodukte by groentewinkels volgens soort institusie

Redes	Hostelle en kantiene								Tehuse en Verversings-							
	Nywerhede		Myne		Koshuise		Hotelle		Hospitale		sentrums		instellings			
	Groente	Vrugte	Groente	Vrugte	Groente	Vrugte	Groente	Vrugte	Groente	Vrugte	Groente	Vrugte	Groente	Vrugte		
	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%		
RESPONDENTE WAT DAAR KOOP	29,4	28,5	25,0	23,1	49,4	48,2	57,9	49,5	42,6	14,7	60,0	59,5	45,8	46,8		
<i>Redes</i>																
Beskikbaarheid	37,3	18,9	23,8	6,7	27,7	29,5	30,3	32,6	18,1	17,3	24,7	21,6	13,7	16,8		
Tydbesparend/nood- geval	24,9	35,1	19,1	20,0	10,4	7,4	28,7	28,8	15,7	14,7	23,6	23,1	31,1	29,2		
Prys	16,4	21,6	14,3	20,0	16,1	15,4	10,6	11,5	15,6	16,5	29,4	29,1	13,6	12,3		
Aflewering	19,4	10,8	9,5	13,3	13,0	12,7	6,1	3,8	14,0	15,5	16,1	14,4	22,3	23,6		
Varsheid	19,4	21,6	14,3	13,3	12,3	12,7	10,6	7,7	9,1	7,8	18,6	18,9	14,6	12,4		
Kontrak/tender	7,5	10,8	14,3	20,0	20,1	20,6	—	—	31,4	34,5	1,2	1,2	—	—		
Diens	6,0	8,1	9,5	13,3	11,6	12,0	3,0	3,8	14,9	12,2	11,3	11,7	13,6	13,3		
Kwaliteit	1,5	2,7	9,5	6,7	8,4	8,7	13,6	15,4	10,7	11,2	9,8	9,6	14,6	14,6		
Verskeidenheid	6,0	8,1	—	—	1,9	2,0	—	—	2,5	2,6	3,2	4,5	1,0	2,2		
Verpakking	—	—	—	—	—	—	—	—	0,8	0,9	—	—	—	—		
Geen rede	—	—	—	—	—	0,7	—	—	—	0,9	1,3	0,9	1,0	—		
Niksseggend	20,9	16,2	19,0	26,7	16,9	16,7	21,2	21,2	11,6	10,3	15,1	16,5	21,4	21,3		

TABEL A14

Redes vir aankope van varspprodukte by die informele sektor volgens soort institusie

Redes	Hostelle en kantiene				Koshuise				Hotelle				Tehuse en		Verversings-	
	Nywerhede		Myne		GroenteVrugte		GroenteVrugte		GroenteVrugte		Hospitalite		sentrums		instellings	
	Groente	Vrugte	Groente	Vrugte	Groente	Vrugte	Groente	Vrugte	Groente	Vrugte	Groente	Vrugte	Groente	Vrugte	Groente	Vrugte
	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%
RESPONDENTE WAT DAAR KOOP	3,1	2,3	—	—	3,2	4,2	8,8	7,6	3,2	2,5	6,4	6,4	11,1	6,8		
<i>Redes</i>																
Tydbesparend/nood- geval	100,0	100,0	—	—	30,0	23,1	10,0	25,0	66,6	71,5	38,2	33,3	36,0	7,7		
Prys	—	—	—	—	20,0	30,8	50,0	62,5	—	—	17,6	25,0	48,0	53,9		
Beskikbaarheid	—	—	—	—	40,0	30,8	30,0	12,5	—	14,3	8,8	8,4	—	15,4		
Kwaliteit	—	—	—	—	20,0	15,4	—	—	11,1	14,3	2,9	2,8	8,0	7,7		
Varsheid	—	—	—	—	20,0	7,7	—	—	—	—	20,6	19,4	—	—		
Aflewing	14,3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2,9	8,3	8,0	15,4		
Diens	—	—	—	—	—	—	—	—	11,1	14,3	2,9	5,6	—	—		
Kontrak/tender	—	—	—	—	—	—	—	—	11,1	14,3	—	—	—	—		
Verskeidenheid	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2,9	2,8	—	—		
Niksseggend	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2,8	—	7,7		
Geen rede	—	—	—	—	10,0	23,1	20,0	12,5	22,2	—	32,4	27,8	24,0	15,4		

Redes vir die aankope van varspprodukte by die verskillende aankopplekke

TABEL A15
Redes vir aankope van varsprodukte by ander plekke volgens soort institusie

Redes	Hostelle en kantiene				Koshuise				Hotelle		Hospitale		Tehuse en Verversings-		Verversings-	
	Nywerhede		Myne		GroenteVrugte		GroenteVrugte		GroenteVrugte		GroenteVrugte		sentrums		instellings	
	Groente	Vrugte	Groente	Vrugte	Groente	Vrugte	Groente	Vrugte	Groente	Vrugte	Groente	Vrugte	Groente	Vrugte	Groente	Vrugte
	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%
RESPONDENTE WAT DAAR KOOP	0,4	—	—	1,5	3,2	2,9	2,6	1,9	1,4	1,1	0,9	0,2	—	0,5		
<i>Redes</i>																
Aflewering	100,0	—	—	—	—	11,1	33,3	50,0	—	—	40,0	—	—	—	—	—
Prys	100,0	—	—	100,0	20,0	11,1	—	—	—	33,3	40,0	—	—	100,0	—	—
Beskikbaarheid	—	—	—	—	50,0	55,5	—	—	50,0	66,7	—	—	—	—	—	—
Varsheid	—	—	—	—	30,0	22,2	33,3	—	—	—	20,0	—	—	—	—	—
Diens	—	—	—	—	10,0	11,1	33,3	50,0	—	—	—	—	—	—	100,0	—
Kwaliteit	—	—	—	—	10,0	—	—	—	25,0	—	—	—	—	—	—	—
Verpakking	—	—	—	—	—	—	—	—	25,0	—	—	—	—	—	—	—
Kontrak/tender	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	20,0	100,0	—	—	—	—
Niksseggend	—	—	—	—	—	—	—	—	25,0	33,3	20,0	—	—	—	—	—
Geen rede	—	—	—	—	10,0	11,1	33,3	50,0	—	—	20,0	—	—	—	—	—

Redes vir die aankope van varsprodukte by die verskillende aankoopplekke

Titel van besluitnemer by die aankoop van varsprodukte

(Soos gerapporteer deur respondente)

1. NYWERHEIDSHOSTELLE EN KANTIENE

Accountant	Aankoper
Administrative Manager	Administrasie Afdeling
Buyer	Beheerbeampte – Verhoudinge
Canteen Head	Fabrieksbestuurder
Canteen Manager	Groepsarbeidsbestuurder
Canteen Secretary	Kantiensigter
Catering Supervisor	Klinieksuster
Catering Manager	Mannekragbestuurder
Company Sister	Toesighoudster – Kafeteria
Compound Manager	
Controller	
Cook	
District Manager	
Farm Manager	
Financial Manager	
Food and Beverage Manager	
General Affairs Manager	
Hostel Manager	
Kitchen Supervisor	
Labour Officer	
Manager	
Nursing Sister	
Occupational Health Nurse	
Personnel Manager	
Personnel Officer	
Purchasing Director	
Purchasing Manager	
Secretary	

Stores Controller
Supervisor
Tuckshop Lady
Wage Clerk

2. MYNHOSTELLE EN -KANTIENE

Administrative Buyer
Administrative Clerk
Assistant Community Services
Boarding House Supervisor
Buying Department
Buying Manager
Catering Area Manager
Catering Manager
Catering Supervisor
Chief Catering Services
Chief Clerk – Administrative
Chief Clerk – Personnel
Group Catering Dietician
Group Catering Officer
Group Dietician
Group Medical Officer
Head Buyer
Head Office Buying Department
Head Office Dieticians
Health Officers
Health Services Manager
Hostel Manager
Housing Manager
Industrial Caterer
Kitchen Manager
Labour Superintendent
Manager
Manageress
Manpower Manager
Mess Organiser
Mine Manager
Mine Secretary
Officer Catering
Personnel Central Projects
Personnel Officer
Personnel Superintendent
Purchasing Department
Purchasing Manager

Administratiewe Beampte
Behuisingsbestuurder
Hoofaankoper
Hostelbestuurder
Hostelsuperintendent
Kampongbestuurder
Mannekrag Assistent
Opsigter
Personeelbestuurder
Projekbestuurder

Quarry Manager
Senior Hostel Manager

3. KOSHUISE

Buyer
Catering Manager
Catering Service
Clerk
Dietician
Director of Food Services
Headmaster
Head Office
Hostel Matron
Matron
Principal
Public Relations Officer
School Board
Secretary
Senior Housemother
Senior Matron
Storeman
Stores Controller
Stores Officer
Superintendent
Supervisor
Tender Committee
Treasurer

Aankope Kombuis
Adjunk Hoof
Administrasiekantoor
Beheerraad
Bestuurder Koshuisdienste
Departementshoof
Direkteur
Hoofaankoper
Hoof Senior Matrone
Hoofspysenier
Hoof van die Kombuis
Inspektrise van Koshuise
Koshuiskomitee
Koshuismatrone
Koshuisraad
Koshuisvader
Matrone
Onderhoof
Onderwyser
Sekretaresse
Senior Dieetkundige
Senior Huismoeder
Senior Matrone
Skoolhoof
Skoolraad
Superintendent
Tenderkomitee
Tenderraad
Verkrygingsadministrasie
Voedseladviseur
Voedseldienstoesighouer
Voorraadspysenier
Voorsieningsadministrasieklerk

4. HOTELLE

Assistant Manager
Catering Supervisor
Chef
Director
Executive Chef

Aankoper
Bestuurder
Eienaar
Kombuistoeshoudster

Food and Beverage Manager
General Manager
Head Chef
Housekeeper
Manager
Managing Director
Owner
Storekeeper

5. HOSPITALE

Accounts Clerk
Administrator
Administrative Officer
Boarding House Supervisor
Buyer
Catering Inspector
Catering Manager
Catering Service Manager
Catering Services Supervisor
Chef
Company Manager
Contracts Section
Director General Supply Division
Doctor
Domestic Bursar
Executive Director
Food and Beverage Manager
Food Service Manager
Group Dietician
Hospital Dietician
Hospital Secretary
Hostel Manager
Housekeeper
Housemother
Kitchen Supervisor
Manager
Matron
Nurse
Nursing Sister
Owner
Procurement Administration
Secretary
Storeman

Area Bestuurder
Assistent Bestuurder
Assistent Direkteur
Bestuurder
Dieetkundige
Hoofdieetkundige
Hoofkantoor
Hoofmagasynmeester
Hoof van Gesondheidsdienste
Hoofverpleegkundige
Hospitaaldienste
Hospitaalkomitee
Hospitaalraad Tenderkomitee
Hospitaalsekretaris
Huishoudster
Huismoeder
Kombuisbestuurder
Kombuishoof
Kok
Matrone
Staatstenderraad
Suster in Bevel
Tenderraad
Voedseldiensbestuurder
Voedseldienstoesighouer
Voorsieningsadministrasie

Superintendent
Supervisor
Treasurer

6. TEHUISE EN SENTRUMS

Accountant
Accounts Clerk
Administrator
Administrative Officer
Assistant Matron
Black Worker
Buyer
Canteen Supervisor
Caterer
Catering Manager
Catering Supervisor
Centre Organiser
Chef
Dietician
Director
Domestic Bursar
Farm Manager
Home Manager
Housefather
Housekeeper
Housemother
Kitchen Proprietor
Kitchen Supervisor
Main Kitchen Supervisor
Manager
Matron
Nursing Sister
Owner
Principal
Purchasing Manager
Secretary
Senior Nursing Manager
Sister Superior
Superintendent
Supervisor
Teacher
Tender Board
Tuck Shop Mother

Aankoper
Administratiewe Beampte
Afdelingshoof – Huishoudelike
Dienste
Beheerraad
Bestuurder
Bestuurskomitee
Boekhoudster
Dieetkundige
Direkteur
Direktrise
Hoofbestuurder
Hoofverpleegkundige
Huishoudelike Koördineerder
Huishoudster
Huismoeder
Inrigtingshoof
Kombuisbestuurder
Kombuishoof
Kombuiskomitee
Kombuismatrone
Koshuissuperintendent
Kombuistoeshouer
Kosmatrone
Maatskaplike Werker
Matrone
Opsigter
Sekretaresse
Senior Kok
Senior Personeel
Skoolhoof
Spysenier
Verpleegkundige
Voorraadbeampte
Voorsitster

7. VERVERSINGSINSTELLINGS

Assistant Manager
Buyer
Catering Manager
Chef
Cook
Director
Food and Beverage Manager
General Manager
General Manager Purchasing
Greengrocer
Kitchen Supervisor
Manager
Managing Director
Owner
Partner
Project Manager
Proprietor
Salad Maker
Store Manager

Vraelys

Dear Sir/Madam,

CONSUMPTION OF FRUIT AND VEGETABLES

The Bureau of Market Research is doing a survey of the nature, size and structure of the market for fresh fruit and vegetables. This survey is part of a larger, more comprehensive investigation into the marketing of fresh produce in the RSA.

Please fill in the accompanying questionnaire and return it to the Bureau. In this way you will help make a success of the survey. We are most grateful to those of you who filled in a similar questionnaire last year and apologise for again asking you to supply information.

The information will be treated as strictly confidential and will in no circumstances be released in a form that would allow individual establishments to be identified.

Your co-operation will be very highly appreciated. Please do not hesitate to contact me if you need further particulars.

Yours faithfully,

Prof J. H. Martins
RESEARCH DIRECTOR/NAVORSINGS DIREKTEUR

N.B. Kindly return this questionnaire for purposes of control.

Geagte Meneer/Dame,

VERBRUIK VAN GROENTE EN VRUGTE

Die Buro vir Marknavorsing is besig met 'n studie van die omvang, aard en struktuur van die mark vir vars groente en vrugte. Hierdie opname maak deel uit van 'n groter, meer omvangryke ondersoek na die bemarking van varsprodukte in die RSA.

Sal u asseblief bygaande vraelys invul en dit aan die Buro terugstuur? So-doende kan u bydra tot die sukses van die opname. Ons bedank diegene wat verlede jaar 'n soortgelyke vraelys ingevul het en vra om verskoning dat u nou weer om inligting genader word.

Alle inligting wat verskaf word sal as streng vertroulik beskou word en sal onder geen omstandighede gepubliseer word in 'n vorm waarin individuele instellings identifiseerbaar is nie.

U samewerking word hoog op prys gestel, en u is welkom om my te skakel as u verdere besonderhede verlang.

Die uwe,

L.W. Stuur asseblief hierdie vraelys terug vir kontroledoelindes.

2. Usual frequency of purchases of/Normale frekwensie van aankope van

OFFICE USE/KANTOORGEBRUIK

(a) FRESH VEGETABLES/VARS GROENTE

(MAKE A CROSS)/(TREK 'N KRUISIE)

1	2	3	4	5	6	9
Daily/ Daaglik	Twice per week/ Twee keer per week	Weekly/ Weeklik	Every two weeks/ Twee- weeklik	Monthly/ Maande- lik	Other (specify)/ Ander (spesifiseer)	N/A NVT

36

(b) FRESH FRUIT/VARS VRUGTE

(MAKE A CROSS)/(TREK 'N KRUISIE)

1	2	3	4	5	6	9
Daily/ Daaglik	Twice per week/ Twee keer per week	Weekly/ Weeklik	Every two weeks/ Twee- weeklik	Monthly/ Maande- lik	Other (specify)/ Ander (spesifiseer)	N/A NVT

37

3. Usual day or days of purchase of/Dag of dae waarop u normaalweg aankope doen van

(a) FRESH VEGETABLES/VARS GROENTE

(MAKE A CROSS)/(TREK 'N KRUISIE)

1	2	3	4	5	6	7	9
Monday/ Maandag	Tuesday/ Dinsdag	Wednes- day/ Woens- dag	Thurs- day/ Donder- dag	Friday/ Vrydag	Saturday/ Saterdag	Sunday/ Sondag	N/A NVT

38 40

(b) FRESH FRUIT/VARS VRUGTE

(MAKE A CROSS)/(TREK 'N KRUISIE)

1	2	3	4	5	6	7	9
Monday/ Maandag	Tuesday/ Dinsdag	Wednes- day/ Woens- dag	Thurs- day/ Donder- dag	Friday/ Vrydag	Saturday/ Saterdag	Sunday/ Sondag	N/A NVT

41 43

4. What percentage of your total FRESH VEGETABLE purchases is made at the following outlets and why (main reason) do you buy there?/

Watter persentasie van u totale aankope van VARS GROENTE maak u by die volgende plekke en hoekom (hoofredes) u daar koop?

9
N/A
NVA

Outlet/ Plek	% of total purchases/ van totale aankope	Main reasons for buying there/ Hoofredes vir plek van aankope
Fresh produce market (municipal market)/ Varsprodukte mark (munisipale mark).....	%	_____
By agents not handling stock physically (off-market transactions)/ Deur agente wat voorraad nie fisies hanteer (buitemark-transaksies)	%	_____
Direct from farmers/producers/ Direk vanaf boere/produsente	%	_____
Distributors and wholesalers/ Distribueerders en groothandelaars	%	_____
Hypermarkets and chainstores/ Hipermarkte en kettingwinkels	%	_____
Greengrocers/ Groentewinkels	%	_____
Informal sector (hawkers, street salesmen)/ Informele sektor (smouse, straatverkopers)	%	_____
Other (specify)/ Ander (spesifiseer)	%	_____
Total/Totaal	100 %	

OFFICE USE/KANTOORGEBRUIK

44

45 53

54 62

63 71

72 80

1 3 5

6 14

15 23

24 32

33 41

5. What percentage of your total FRESH FRUIT purchases is made at the following outlets and why (main reason) do you buy there?/

Watter persentasie van u totale aankope van VARS VRUGTE maak u by die volgende plekke en hoekom (hoofredes) u daar koop?

9
N/A
NVA

Outlet/ Plek	% of total purchases/ van totale aankope	Main reasons for buying there/ Hoofredes vir plek van aankope
Fresh produce market (municipal market)/ Varsprodukte mark(munisipale mark)	%	
By agents not handling stock physically (off-market transactions)/ Deur agente wat voorraad nie fisies hanteer (buitemark-transaksies)	%	
Direct from farmers/producers/ Direk vanaf boere/produsente	%	
Distributors and wholesalers/ Distribueerders en groothandelaars	%	
Hypermarkets and chainstores/ Hipermarkte en kettingwinkels	%	
Greengrocers/ Groentewinkels	%	
Informal sector (hawkers, street salesmen)/ Informele sektor (smouse, straatverkopers)	%	
Other (specify)/ Ander (spesifiseer)	%	
Total/Totaal	100 %	

OFFICE USE/KANTOORGEBRUIK

42

43 51

52 60

61 69

70 78

1 4 5

6 14

15 23

24 32

33 41

6. Please number four of the factors below in order of importance when purchasing **FRESH** vegetables/fruit, starting with '1' = MOST IMPORTANT, '2' = SECOND MOST IMPORTANT, ETC./
 Nommer asseblief vier van die faktore hieronder in orde van belangrikheid by die aankoop van **VARs** groente/vrugte, beginnende met '1' = DIE BELANGRIKSTE, '2' = DIE TWEEDE BELANGRIKSTE, ENS.

Factors/Faktore	Fresh vegetables/ Vars groente	Fresh fruit/ Vars vrugte
Quantity/Hoeveelheid 01	_____	_____
Variety/Verskeidenheid 02	_____	_____
Continuity of supply/Deurlopende voorsiening .. 03	_____	_____
Brand/Handelsmerk 04	_____	_____
Packaging/Verpakking 05	_____	_____
Quality/Kwaliteit 06	_____	_____
Grading/Gradering 07	_____	_____
Price/Prys 08	_____	_____
Other (specify)/Ander (spesifiseer)	_____	_____
_____	_____	_____
_____	_____	_____

7. Do you pay special (not normal retail) prices for the fresh produce you buy?/
 Betaal u spesiale (nie normale kleinhandel-) pryse vir varsprodukte wat u aankoop?

1 2
 YES/JA NO/NEE

If 'YES'/indien 'JA'

- (a) How are the prices of fresh produce determined, and/Hoe word die pryse van varsprodukte bepaal, en
 (b) how long do the prices remain valid on average?/wat is die gemiddelde termyn waarvoor pryse geld?

	(a) Price determination/ Prysbepaling		(b) Valid price period/ Geldige prystermin			
	1 Yes/Ja	2 No/Nee	1 1 week	2 2 weeks/weke	3 1 month/ 1 maand	4 Other (specify) Ander (spesifiseer)
Contract/Kontrak						
Tender						
Negotiate/Onderhandel						
Other (specify)/ Ander (spesifiseer)						

OFFICE USE/KANTOORGEBRUIK

Vraelys

42					45
46					49
50					53
54					57
58					61
62					65
66					69
70					73

1 5 5

6

7 8

9 10

11 12

13 14

8. Are there aspects of the cultivation and treatment of fresh fruit and vegetables which the consumer has a right to know about for HEALTH REASONS?/
Meen u daar is aspekte van die verbouing en behandeling van vars groente en vrugte waaroor verbruikers om GESONDHEIDSREDES ingelig behoort te word?

1	2
YES/JA	NO/NEE

If 'YES', state aspects/ Indien 'JA', meld aspekte

9. Job title of person in your organisation/institution who decides on the kind of fruit and vegetables and their place of purchase/
Titel van die persoon in u organisasie/ instelling wat oor die soort groente en vrugte en die plek van aankoop besluit

OFFICE USE/KANTOORGEBRUIK

15

16 17

18 19

Doc no 286782
Copy no 286783

RC BIBLIOTEK	HSRC LIBRARY
-----------------	-----------------

R100,00